Divadelní

Biblioteka.

Vydává

Jaroslav Pospíšil.

Svazek 94.

Obsahuje:

Lesní panna.
Věno.
Dva lístky.

V Praze.
Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.
1869.

Lesní panna.

Kouzelná hra ve čtveru oddělení se zpěvy

od

J. K. Tyla.

Věno.

Fraška v jednom jednání.

Dle **Karla Juina** od **V. K. Častolovského.**

Dva lístky.

Veselohra v jednom jednání.

Dle **A. Kotzebue** vzdělal **J. K. Tyl.**

V Praze.

Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.

1869.

Gift of
A. P. Coleman
4·26·32

Lesní panna.

Kouzelná hra ve čtveru oddělení se zpěvy.

Osoby:

Oddělení první.

Jakub Závora, kovář ve vsi.
Terezka, jeho dcera.
Isidor Slovíčko, učitel.
Barnabáš Pinta, hospodský.
Voršila, jeho žena.
Pepík, **Frantík**, **Kačenka**, — obou děti.
Šimon Moreles, starý žid.
Jasana, **Lesana**, **Bělena**, **Rosice**, **Jitřena**, — lesní panny.

Více lesních panen.

Oddělení druhé.

Barnabáš Pinta, **Voršila**, jeho žena, **Pepík**, **Frantík**, **Kačenka** (jejich děti), **Šimon Moreles**, **Isidor Slovíčko**, — vystěhovalci.
Několik sedláků,
Dora, mladá cikánka (Jasana).
Viduka, **Hiraly**, — vůdcové cikánů.

Mnoho cikánů.

Oddělení třetí.

Pan **Davison**, Paní **Davisonová**, — amerikánští kvakerové.
Isidor, domácí učitel.
Betinka, kuchařka (Jasana).
Barnabáš Pinta, **Voršila**, jeho žena, **Pepík**, **Frantík**, **Kačenka** (jejich děti), **Šimon Moreles**, — osadníci v Americe.
Mladý **Taussig**, obchodník v Americe.
Polivokyta, vůdce Indiánů.

Tlupa Indiánů.

Oddělení čtvrté.

Jakub Závora, kovář.
Terezka, jeho dcera.
Kapoun, venkovský hospodský.
Isidor Slovíčko.
Barnabáš Pinta.
Voršila, jeho žena.
Pepík, **Frantík**, **Kačenka**, — jejich děti.
Šimon Moreles.
Afra, mladá Tyrolka (Jasana).

Lid obojího pohlaví.

Oddělení první.

Ve vsi. Po pravé straně kovárna, po levé hospoda. Uprostřed strom a kolem něho sedátko.

Výstup 1.

Barnabáš s knihou, ***Isidor*** s mapou, sedí u stromu zády k sobě obráceni. Viděti, že se horlivě svým předmětem obírají.

Bar. Tu to stojí zase frakturou na tiskacím papíru, že je ta Amerika přece jenom nová země kánanská, kde místo vody med a mliko teče!

Isidor. Kalifornie! Kalifornie! Tuhle se zarejdí trochu na pravo, a už je člověk v té zlaté kolébce!

Bar. Pole za babku, dříví darmo, masa nazbyt!

Isidor. Za každým krokem zlatá hrouda!

Bar. } (vyskočí). { O Ameriko!
Isidor } (vyskočí). { O Kalifornie!

Bar. To je všecko hezké! My tu provozujeme vzdychavé dueto, ale tím nedoplavem ani za humna. A já bych rád pryč — pryč z Evropy, nebo aspoň ze vsi — na konec světa; tady není žádná existence.

Isidor. To je také moje politické vyznání. Zde nelze už vydržet. Jen se na mne dobře podívejte! To má být pomahač při ovčinci Páně!

*

Bar. To je proto, že naše beránky jen pasete, ale jiní je stříhají.

Isidor. Tak vypadá učitel v první polovici devatenáctého století! Kdybych teď zkameněl, budou mě po sto letech ukazovat co vykrmeného cvrčka.

Bar. A což myslíte, že jsem já v tom líp? (Ukazuje na sebe.) Tohle je všecko jen tak po vrchu, ale uvnitř je to jako troud, hotové souchotiny — žádná existence.

Isidor. Na všecko pamatovali, na pána i na sedláka, na kněze i na vojáka, i ty židy našli v rejstříku; jenom učitel drží ještě v ruce supliku a může ústa osoušet.

Bar. Ten starý svět je samá červotočina a co nevidět se rozpadne. Jindy jaké to bylo živobytí! Člověk si mohl nohy ubrousit, když běhal s konvicí do sklepa; teď aby nalejval jenom sám sobě, lidé se hospodám zrovna vyhýbají. O je to bídný, zkažený svět!

Isidor. Proto vzhůru do nového! Tam bude nová, úrodnější vlast, radostnější domov, veselejší chrám, tam kvete svoboda a hojnost, rovnost a láska!

Bar. Vivat Amerika!

Isidor. Ale ach! já tam lásku nenajdu, já jsem s láskou na mizině.

Bar. Šťastný člověče!

Isidor. Já Terezku nedostanu!

Bar. Ó přešťastný člověče!

Isidor. Ale muži, co to mluvíte? Bez lásky —

Bar. To jest: bez ženy je veselá existence. Vy ženu ještě nemáte, jste jako pták v povětří; nevěste si tedy kříž na záda a leťte kam vás vítr ponese, zrovna do Ameriky.

Isidor. Ale ach, co řekne Terezka?

Bar. A co řekne, když tady zůstanete? Povede lamentaci. Otec vám ji nechce dát, pokud nebudete mít spořádané hospodářství. Vy si je ale nespořádáte, dokud vám ti páni vídenští hospodáři nepomohou, a to může ještě koš vody uběhnout, to si můžete zatím lepší hospodářství v Americe spořádat; potom pošlete Terezce hrst dukátů, a ona přijede za vámi.

Isidor. Ach, kdyby to byla pravda, to bych si poskočil a nezůstal zde ani dvacet čtyry hodiny!

Bar. Šťastný člověče!

Isidor. Prodám kde co mám, každý knoflík, každou čamrdu!

Bar. O blahoslavený člověče! Kdybych si mohl já také tak zazpívat!

Isidor. A proč byste nemohl? Stahuje vám něco krk?

Bar. Moje sedmá svátost, paní Voršila; ta nemá ještě chuť.

Isidor. I co, muž a žena jsou jedno tělo, a paní Voršila je moudrá žena, ta si nechá říci. To mně je hůř, já zde musím svou polovici nechat a budu rád, když mi bude svítit naděje, a třebas byla jenom jako svatojanská muška, že tu polovici jednou dostanu. Abych ale zvěděl, mám-li tu naději mít nebo ne, půjdu nyní do kovárny, vyberu si nejtěžší kladivo vřelé výmluvnosti a budu tak dlouho na železné srdce Terezčina otce bušit, až je obměkčím. (Jde do kovárny.)

Bar. To je blázen! Vzdychá pořád po svobodě a chce si sám nejhorší břímě na krk pověsit. Inu, kdo chce kam, pomozme mu tam!

Výstup 2.

Voršila. Barnabáš. Později *Šimon.*

Vor. No, co je to zase? lelkuješ zas? zevluješ? Mám se já doma přetrhat?

Bar. Milá Voršilo, já tu odbývám postní rozjímání.

Vor. Mně se zdá, že jsi odbýval masopustní snídaní; z telecí kejty není tam než kost.

Bar. Snad se přes noc smrštila. To víš, ono se nám poslední čas lecos smrštilo, o čem jsme myslili, že to bude hezky volné a pohodlné. A což je kejta, kde se jedná o Ameriku!

Vor. Probůh tě prosím, Barnabáši, přestaň mi už s tou Amerikou! Budou ti tam snad pečení ptáci do huby lítat? porostou ti tam hosté na dlani?

Bar. Ať si nerostou! co je mi do hostů? to je nevděčné pokolení. V Americe budu rolníkem, sadařem, gruntovníkem, statkářem.

Vor. Ty? Leda bys měl pluh, který by sám oral, a cepy, které by samy mlátily. Ty jsi dělník, aby tě Bůh napravil! To jsi dokázal!

Bar. Ale Voršilo! V Americe je to docela jináč; tam je jiná půda, jiné povětří; sotva hodíš zrno do země, už ho máš zase venku, a klasy jako pěstě. To je jiná existence!

Šimon (vejde). Ah, dobrého zdraví, paní hospodská! dobrý den, pane Barnabáši! Nu, jak je? pojedem? poplavem? Kapitální noviny! tuhle psaní od mladého Taussiga; v loni tu neměl drchnici pod hlavu, teď tam leží na hedvábných poduškách. O požehnaná Amerika!

Bar. Šťastná existence!

Šimon. Paní hospodská, ta pole byste měla vidět, a ten len, to boží nadělení, svatojanský

chléb na stromech; mladý Taussig to nemůže vynachválit!

Vor. No, no, však by zde nebylo také zle, kdyby —

Šimon. Kdyby nebylo chyby, to je to! Ale tam je nový svět, tam si udělá každý člověk živobytí jak sám chce.

Bar. (potají). Jen jí hodně domlouvejte! (Nahlas.) Ale nemažte nám ústa medem, když se nemůžeme olíznout. Což je nám ta Amerika platna, když ji tady nemáme? A tam se nedostanem.

Šimon. A proč byste se nedostali? Proto má člověk špekulaci, aby myslil a myslil, až to vymyslí. Což nemáte hospodu? Nějaký dloužek na ní, neškodí nic, však vy ji prodáte; já vám sám kupce objednám, dobrého kupce; kus pole máte také, co chcete víc? S tím se dostanete do Ameriky, a ještě vám peníze zbudou.

Bar. Vidíš, Voršilo! co jsem ti povídal? Není to suma sumárum také můj počet? Tady prodáme chalupu a v Americe si vystavíme palác.

Šimon. Dva palácy! palác pro každé dítě. Chcete číst psaní od mladého Taussiga? Ví Bůh, je to moudrý pán, učený pán, nebyl nadarmo zpěvákem v modlitebnici! Nedělejte si tedy vrtochy; já vám všecko obstarám. Náš pan učitel půjde také, kmotr Vára také, mimo to z Nových Dvorů dva sousedé se ženami i s dětmi.

Bar. Toť si tam můžeme celé Čechy založit!

Šimon. Celé nové království nebo něco podobného!

Bar. A uděláme si novou konštituci.

Šimon. Z brusu novou; zrovna ji upečem.

Bar. Ženo, slyšíš? to bude existence! Ze mne může být ještě president nějaké republiky!

Šimon. A naše paní Voršila presidentkou! Všecko možná.

Vor. I dejte mi pokoj! Já chci být presidentkou mezi svými čtyrmi stěnami, v kuchyni a na poli, to je má republika.

Šimon. Tam budete královnou! Jen s chutí do toho!

Bar. To víš, Voršulinko, bez kuráže člověk nic nedokáže, ani vědro piva nepřemůže.

Vor. Dobře tedy, abys jednou nenaříkal, že jsem ti dělala překážky, když jsi mohl štěstí udělat, tedy půjdem do Ameriky.

Bar. Vivat naše patronka jedenácti tisíc panen! (Obejme ji.)

Vor. Ale to ti povídám —

Bar. Co, má drahá?

Vor. Jestliže nás to oklame —

Bar. Ani pomyšlení, srdíčko!

Vor. (odchází pomalu domů). Jestliže tam bude ještě hůř —

Bar. (jde pořád za ní). Kam by se dělo, dušičko!

Vor. Tedy běda tobě!

Bar. Přeběda!

Vor. Potom ti ukážu, proč je žena na světě!

Bar. Aby ji nosil muž na rukou, hrdličko!

Vor. Aby naklepala mužovi rozum, když je zbortěný. (Vejde do domu.)

Bar. To víš, hodně naklepala, drahoušku! (K Šimonovi.) Pane Šimone, přijďte na skleničku samožitné z panských bramborů; to víte, bez ní žádná existence! (Odejde.)

Šimon. He he, rebach hotový! Teď ho už mám na cestě, a z jeho mísy nají se také Šimon Moreles, až pojede do nového Jeruzalema, jak píše

mladý Taussig. Arci, tady prý teď máme emancipaci! Hm, co je to? Mohu to krájet, loupat, jíst a pít? mohu to dát na krám? dá mi to padesát percentů?

Výstup 3.

Závora. Isidor. Šimon.

Záv. Daremné omluvy; jak co řeknu, už jako by padlo kladivo; rána platí.

Isidor. Ale tak pak si nechte pověděti, pane Závoro —

Záv. Nechte si vy dřív povědět, a pak budeme hned hotovi. Já se na ty vaše pletky dosti dlouho díval a nehrál jsem na tatíka tyrana, dokud jsem myslil, že se o mou holku rozumný člověk uchází. Ale teď — ani slyšet!

Isidor. Ale dovolte: právě tím, že chci do Ameriky, dokazuju —

Záv. Že jste blázen!

Šimon. S dovolením, pane sousede, já tam chci také!

Záv. Vy nejste nic lepšího; vás bych dal zrovna zavřít.

Šimon. Ale s dovolením, pane Závoro, proč?

Záv. Proč? Protože má pan Isidor jiné ustanovení nežli myslit na Ameriku. My jsme mu svěřili svou mládež, ať se tedy o ni stará.

Šimon. A při tom ať suché kůrky hryže, kdežto by se mohl jinde k plným hrncům egyptského masa posadit.

Záv. Nu, jde-li mu plný hrnec nade všecko, s Pánembohem! Já na jeho místě, kdybych byl tak mladý a už kantorem, dal bych si klobouk na stranu a myslil bych si, že je turecký sultán můj strýc.

Isidor. O plný hrnec mi nejde, to máte pravdu; ale mezi plným a *prázdným* hrncem je velká mezera, a ta je pro hladový žaludek hrozně smutné divadlo. Ostatně se učitelství nespouštím. Ať si je to moje ustanovení, ale mám-li při něm zůstat chuďasem, chci ním zůstat alespoň ve svobodném povětří.

Šimon. Oh! jako druhý Šalomoun!

Záv. (se ohlíží). No, já bych neřekl, že tu máme zavřené povětří, a jsou-li kde nějaké škodné páry, dým anebo kouř, proto nám dal Bůh filipa, abychme je rozháněli. Vy ku příkladu kdybyste stál pilně ve škole a vštěpoval dětem do srdce lásku k vlasti a k národu, rozháněl byste také všelijaké páry, které nám tu i onde na prsa lehají a někdy až mozek motají.

Šimon (vrtí hlavou). Vida, vida! Tedy nám dal Pánbůh jenom proto filipa? A k tomu není lidská moudrost na světě, aby si hleděl člověk nadlepšit? Dobré živobytí je pravá moudrost, ať je to už tam anebo jinde; *ubi bene, ibi patria,* praví starý advokát.

Záv. To je vaše moudrost, ale moje praví k tomu: Ano, ať si každý nadlepšuje, ale tam, kam ho Bůh postavil; ať se nevytrhuje násilně z půdy, kde se drží jeho kořeny; ať zvelebuje místo, kde stála jeho kolébka. Vy tomu arci nerozumíte, vy to necítíte, také se vám nedivím; ale nekazte nám tou svou necitelností také jiné lidi; vždyť máme bohužel dost jiných neřestí, nenasazujte nám ještě to zlé símě, aby se našemu lidu po jiném domovu stýskalo. Nemáte-li vy zde místa, které byste co svaté líbali, nesváděјte nám z něho ty, kteří by měli být k němu připoutáni nerozpojným úvazkem.

Šimon. Hm, jaké to povídání! Co chcete, dobrý muži? Mladý Taussig píše, že našel nový

Kanaan, a já chci, aby také jiní z toho profitovali. A když je tam zvu, je to svádění? Hm, ať si jdou nebo ne, proto mají špekulaci.

Záv. I bodejž do ní —

Šimon. No, co se zlobíte? Každý hledá výdělek podle svého způsobu; vy také rád své zboží odbudete. Pro mne je teď Amerika jako zboží; nechcete-li koupit, nechte být. Nevím, proč bych na dobrou věc nepobízel; vy tím nic neztratíte. Zůstaňte kde sedíte, na ssutinách Babylonu, my poplaveme tam, kde si nový Sion vystavíme. (Odejde.)

Záv. I aby tě —! a vy s tím člověkem jednáte?

Isidor. Proč bych nejednal? On je, to mi věřte, poctivější nežli mnohý, který je svěcenou vodou politý. Ostatně mám svoje příčiny, že chci do Ameriky, a on bezpochyby také.

Záv. Vy nemáte žádné; u vás je to pouhá fantaz.

Isidor. To se mejlíte! Je to touha po svobodném postavení —

Záv. Tady nejste otrokem.

Isidor. Kde bych mohloučinkovat jak mi srdce káže.

Záv. Tak mluví každý, kdo nechce žádnou jinou moudrost uznat nežli svou vlastní.

Isidor. V amerických osadách je také učitelů třeba.

Záv. Tam na vás čekají!

Isidor. A dostanu-li se do Kalifornie —

Záv. Nastrkáte si plné kapsy zlata.

Isidor. Pomyslím také na rozmnožení vezdejšího statku.

Záv. To jde i ve starém světě, když má člověk jasný zrak a čerstvé ruce.

Isidor. Vždyť to nechci pro sebe.

Záv. Není možná?

Isidor. Vaši Terezku bych si rád zasloužil.

Záv. Tím snad, že chcete v cizích končinách děti učit?

Isidor. Tam ji mohu pohodlné živobytí připravit, tady ne.

Záv. No, teď toho mám dost! A myslíte opravdu, že bych vám tam holku pustil? nebo že by tam za vámi šla?

Isidor. Stojí psáno: K vůli manželu opustí dcera otce i matku, i domov, a jde za ním.

Záv. Mlčte, prosím vás, a nevykládejte písmo jen podle svého smyslu, jak to dělají všickni, kterým neběží o pravdu, ale jen o zisk. Opustí dcera dům otcovský, ano, ale nevytrhne se tak lehkovážně z lůna země, kam ji Bůh postavil, aby těžila svou hřivnou. A zkrátka, já nechci, aby se mé holce v dalekých končinách zastesklo, aby neměla to radostné vědomí, že chová své děti pro milou vlast.

Isidor. Tedy mi berete všecku naději?

Záv. Všecku, dokud se nepozdravíte. (Ukazuje na hlavu.) Ostatně myslím, že vám ty roupy přejdou a že nikam nepůjdete, máte-li mou holku opravdu rád.

Isidor. Tak? A já vám povídám, že justament půjdu. Mám Terezku rád, stoje chodě na ni myslím; ale vy mě chcete terorisovat, a já se nedám! *Musím* do Ameriky, sice nemám pokoje, a Terezka přijde za mnou, to mám tak jisté, jako že po denním světle temná noc a po každé revoluci copatá reakce přichází. (Odejde.)

Záv. I toť už aby do toho deset tisíc — ale ne, nebudu klít. Vždyť to není jediný a nejhorší

pošetilec, kterémuž ani nový věk bělmo s očí nestrhnul. Jest podobných věcí na světě, že kdybych je měl na kovadlině, měl bych do soudného dne co vyklepávat.

Píseň.

„Ctěme vlast, tu drahou matku,
nelitujme pro ni statků,
hajme národ, jeho práva,
ať rozkvete Čechů sláva!“
volá mnohý nadutě,
vypíná si perutě.
Ale když má knihu koupit,
před světem co Čech vystoupit:
tu se krčí, stáhne šosy,
že prý by moh' zbouřit vosy.
To bych se chyť hned kladiva
a hodně tlouk' až do živa!

„Kajme se a držme posty,
buďme v chrámu denně hosty,
snášejme se v bázni boží,
ať se říše nebes množí,“
vzdychá mnohý zkroušeně,
kroutí oči blaženě.
Stranou zatím dře a šidí,
tloustne z potu chudých lidí,
a kdo trochu jináč věří,
již mu tresty v pekle měří.
To bych se chyť hned kladiva
a hodně tlouk' až do živa!

Proměna.

Háj; sem tam nižší a vyšší křoviny i stromoví, v jehož lupení je lesní panny viděti. Vše tvoří malebné skupení. Hudba.

Výstup 4.

Jasana. Lesní panny.

Jas. Chutě ven, z těch temných domů,
z křoviska i silných stromů,
chutě sestry, chutě ven
na teplounký letní den!
Lesní panny (přicházejí ku předu).
Jas. Jenom jednou do roka nám přáno
kročit na to zemské kvítí,
v poledne když slunce svítí,
na hebounké trávě podovádět,
laškovat a tance vésti,
k lidským obydlím se nésti,
milující párky svádět.
Jinak ale panna lesní
v půlnoci jen na zem vstoupá,
v chladné rose tělo koupá,
prchá hrad i chyše vesní;
a když se k ní člověk zblíží,
již ho smrti náruč tíží.
Panny. A když se k ní člověk zblíží,
již ho smrti náruč tíží.
Jas. Dnes tu ale slavme ples,
ať se ozve vrch i les!
(Tanec lesních panen.)
(Po tanci.)
Jas. Stůjte! Lidskou nohu cítím
běžet po drnu a kvítím —

ejhle, dívka z blízké vesnice!
Rozptylte se, milé sestřice;
poslechněme, co ji žene
tuto chvíli v pustá lada.
Snad má srdce rozbolené,
tu jí pomoz naše rada!
Panny. Má-li srdce rozbolené,
pomůže jí naše rada.
(Rozběhnou se po křovinách.)

Výstup 5.

Terezka. Potom *Isidor*.

Ter. Ty můj Bože, to jsem běžela, sotva dechu popadám. Už jsem myslila, že přijdu pozdě. A kdo ví, zdali jsem nevyvedla něco hloupého; dnes máme svatého Jana Křtitele, to prý není o polednách v šírém poli jisto — Panenko Maria, snad se mi nic nestane? Já za to nemohu, já musela Isidora objednat, jinde se s ním nemohu sejít, otec mi to zakázal, a já s ním musím mluvit; on se tak divně s otcem rozešel, a půjde-li mi opravdu do té Ameriky —

Isidor (přiběhne). Ah, zlatá Terezko! tu jsem!

Ter. Našel tě učedník?

Isidor. Našel, a jsem rád, že mohu s tebou promluvit.

Ter. To bych neřekla; podle toho, co jsem o tobě slyšela, nemusí ti na tom tuze mnoho záležet, zdali semnou mluvíš nebo ne. Ty chceš prý tedy opravdu do té Ameriky?

Isidor. Chci, vždyť jsem o tom s tebou často rozprávěl.

Ter. Opravdu?

Isidor. Vždyť víš příčinu.

Ter. Vím, vím, ale ne od tebe! Ta mně musela teprva napadnout. Ty jsi lhář, ošklivý lhář!

Isidor. Ale Terezko! jaká je to titulatura?

Ter. Ty mě nemiluješ a proto chceš odtud; nevíš jak se mne zbavit.

Isidor. Ale moje milá Terezko!

Ter. Já nejsem tvoje milá Terezka, sice bys nechodil do Ameriky.

Isidor. Ale nebuď jenom tak tvrdohlavá.

Ter. Cože? tvrdohlavá? Já, osoba jako z vosku a dykyty, já tvrdohlavá? Nyní teprva vidím, že mě ani neznáš, že sis mne jakživ ani dobře nevšimnul, žes mě tedy nemohl ani milovat, žes mi jen tak ledabylo něco mluvil, aby ti jazyk nezdřevěněl.

Isidor. O já nešťastný učitel! To jsou moje radosti!

Ter. Co že? Ty si chceš ještě naříkat? Nebyla jsem s tebou vždycky jako s máslem? Ale nyní zatočím s tebou jináč. Ty zde zůstaneš!

Isidor. Co že?

Ter. Ty zde zůstaneš! Naučím tě poslouchat!

Isidor. A tohle by byla pěkná lekce! Poníženě ruku líbám, to by bylo tuze časně. Nyní ti teprva ukážu, že mám také tvrdou hlavu; nyní teprva pojedu a poplavu, tobě navzdor, ty pyšná strako!

Ter. I ty — ty —

Isidor. No, co je? spusť!

Ter. (dá se do smíchu). Ne, to bych byla blázen, abych se zlobila; ty bys mi za to stál! Jdi si do té Ameriky, ale mně nechoď už na oči; a abys to věděl, já tě neměla nikdy ani dost málo ráda, ani takhle, co by za nehet padlo! A nyní můžeš jít!

Isidor. I vždyť je dobře, jen si poroučej, ty zkažená demokratko!

Ter. Cože?

Isidor. Ano, zkažená demokratka jsi, protože jsi plna samolásky, plna samolibosti. Dobře, že jsem tě dost časně poznal; ty se do Ameriky ani nehodíš, tam je všecko ryzí, všechno čistě lidsky, božského plemene! Buď si tady zdráva, zůstaň si v tom lůně starověké temnosti a mrzkosti, však ty jednou zapláčeš, až uslyšíš moje slavné jméno z Ameriky znít, a nebudeš si moci říct, že se také tak jmenuješ. (Odběhne.)

Ter. (stojí mezitím jako zaražena a plačíc zakrývá si oči zástěrou; myslí, že je tu Isidor posavad, a čeká až promluví; po chvíli). No, nevíš už nic? Chceš si vyvádět — (Ohlídne se.) Isidore! kde jsi? kam se poděl? Odešel — milostivý Bože! snad by nechtěl opravdu — (Zkřikne.) Isidore! Ale ne, ať si jde; uvidíme, kdo toho bude litovat! Ó to ošklivé, zradné pokolení mužské! To má holka za svou upřímnou lásku!

Lesní panny (byly již dříve sem tam zvědavě vykukovaly, teď ji u velkém kruhu obstoupí).

Jasana. Nenaříkej, milé dítě,
štěstí tvoje není zmařeno.

Ter. Pro Pánaboha, co je to?

Lesana. Nelekej se, od nás bude
blaho tobě zase vráceno.

Jas. Nech ho jíti, pošetilce,
marnivého pobloudilce,
jemuž ani domov ani láska
není dosti silná páska,
jenž se pouští slepě do cizin;
však on bude litovat svůj čín.

Ter. Litovat? Ach, co je mi to platné, jestli se nevrátí.

Bělena. On se vrátí, jenom doufej;
ten blud jeho bude krátký.

Panny. My ho přivedeme zpátky.

Ter. Vy? a kdo jste, smím-li vědět?

Jas. Kdo nás nezná, od nás se to nedoví,
naše jmeno ústa naše nepoví;
také na tom nezáleží
tu víc jenom o to běží,
máš-li hocha v skutku ráda?

Ter. Ach, mně se zdá že mám více, nežli jsem snad myslila.

Jas. Odpustila bys mu, kdyby
lítostně se opět vrátil
a svou lásku tobě dokázal?-

Ter. Ach arci že bych odpustila, neboť půjde-li to tak pořád dál, jak to nyní začíná, tedy mi to utrhne srdce.

Jas. Chtěla bys i pro svou lásku
podstoupiti obět nějakou?

Ter. Jestli mou lásku zasluhuje, učiním co mohu.

Jas. Obětuj mu tři dny svého života.

Ter. Tři měsíce, tři léta, jen když ho budu mít třicet jiných roků.

Jas. Nuže tedy, slibte sestry milé,
že jí půjdem ku pomoci čile!

Panny. Půjdeme!

Jas. Pohleď tedy vůkol v našem kruhu,
které bysi nejvíc věřila,
aby tvému budoucímu druhu
cizím světem cesty měřila;
jednu vyvol, ta ho tobě
přivede zas k blahé době!

Ter. Já vás sice, milostslečinky nebo paničky, neznám, ale mám-li volit bez pohoršení — (k Jasaně) tedy učiňte vy pro mne co můžete.

Jas. Dej mi tedy s hlavy své tři vlasy.

Ter. Tři vlasy? (Pro sebe.) Naposledy jsou to nějaké čarodějnice, upletou z nich provaz a potáhnou mě —

Jas. Neváhej, sice nemohu ti pomoci!
Rychle, osud volá, doba plyne,
brzo zmizíme, a naděje tvá zhyne!

Panny. Odhodlej se, dokud pomoc kyne!

Ter. Tu jsou tedy tři vlasy!

Jas. Tímto dáváš také ony tři dny
do mých rukou, ježto obětuješ
pro svou lásku; bez nich nemohla bych
lidskou tvářnost na se vzíti,
kdybych měla za dne ku pomoci jíti.
Jedno však věz: kdyby zrušil sliby,
to by arci byly chyby.
Já ho budu zkoušet, však i varovat;
dovede-li k tobě lásku zachovat,
blaze jemu, blaze tobě;
klesne-li však nevěrností —

Ter. Ne, ne, to Bůh nedopustí — pak ho nechci ani vidět!

Jas. Také bys ho více nespatřila.
Teď jsi však již dosti pochopila;
vrať se domů, ale nezraď,
co zde oči viděly
a co ústa mluvily.
Pevně doufej, bázeň neprospěje,
nelekej se, ať se s tebou děje,
co i vysvětlit si neumíš;
víru měj a u cíle se uvidíš!

*

Panny (zpívají).
Víru měj a pamatuj,
v dobrých rukou osud tvůj!
(Hudba. Panny se rozcházejí po křovinách, tvoříce rozmanitá skupení.)

Ter. (zvolna odchází, ještě s podivením po pannách se ohlížejíc).

Jas. (stojí uprostřed).

(Opona spadne.)

Oddělení druhé.

Les. Po pravé straně zbořeniště, po levé je viděti hloub do lesa.

Výstup 1.

Cikáni rozloženi po trávě i po ssutinách. Nazad rozdává stará cikánka jídla z velkého kotle. *Viduka* a *Hiraly* vpředu.

Vid. Jsem žádostiv, jestli Dora tenkráte zvěř přižene.

Hir. Holka je liška, ta tak snadno kohouta nepustí, a kdyby ho měla zakousnout.

Vid. Jenom jestli jsme ji neposlali nadarmo.

Hir. Ah! Vára má tenké uši, ten se jistě nepřeslech'.

Vid. Že to jsou vystěhovalci? Nu dej, kdo dát může.

Hir. Za čtvrt hodiny to víme; nepřijdou-li brzo, nedali se se silnice svésti, a pečeně nám uklouzne.

Vid. Je to zlořečené řemeslo; ale jsou zlé časy, a padne-li nám kdo do ruky — proč nezůstane doma, proč se stěhuje, proč nás uvádí do pokušení?

Hir. Nu, nu, jen se za to nepohlavkuj. Bude-li stát honba za to, rozběhnem se, jako by nás rozprášil, a pozejtří jsme zase u „červené skály" pohromadě.

Vid. Teď musíme ale hledět, aby byli naši lidé veselé mysli. He, jonáci! děvice! což abyste si poskočili? Zde je to jako na královských kobercích, dokud jsme panovali v Egyptě.

Hir. I, k tanci se nedají dvakrát pobízet.

(Tanec. Mezi tancem šel Viduka s Hiralym na zbořeniště, odkud se oba do lesa dívají.)

(Po tanci.)

Vid. Heisa! tamhle se něco kmitá! Vidíš to?

Hir. Vidím, to je Dora!

Vid. Hola, chaso, vary s cesty! Honem do děr! Dostaneme hosti. Dřív se jim ale musíme dobře na srst podívat, nežli začne přátelství. (Všickni zajdou za zbořeniště.)

Výstup 2.

Dora v selských šatech. Hned za ní ***Isidor.***

Dora. Jenom ještě co by postřelený zajíc doskočil, a jsme na místě.

Isidor (přijde s tlustou sukovitou holí, maje klobouk se širokou střechou, holý krk, silné vousy, filec na zádech). **Já jsem ale ještě mizernější nežli postřelený zajíc.**

Dora. To se zas napraví. Podívejte se jen kolem, jaké je tu hezké místečko, k odpočinutí jako schvalně stvořeno. A tamhle tím průsekem přijdete potom hned na hlavní silnici.

Isidor. Nu, dejž to Bůh, moje kuřátko! neboť moje pedály jsou už celé rozladěny, a kdyby nebylo tebe —

Dora. Mne?

Isidor. Na mou kuši, byl bych se v tom lese někde natáhl, a ani heverem by mě nebyli vyzdvihli. Ale tys mě táhla ještě za sebou jako pravý magnet.

Dora. Ale jděte, co to mluvíte! Vy byste byl s to, abyste sprosté holce něco navěsil; to jsem si od vás nezasloužila.

Isidor. Ale umučená dobroto! co tě to napadá?

Dora. Já se nabídla z upřímného srdce, že vám mnohem kratší cestu ukážu, když jste seděl v poslední hospodě tak ztrmácen, ale proto si nemusíte ze mne posměch dělat.

Isidor. Ale milá cest okazovačko, kdo se ti posmívá? Toť je pouhý důkaz mé uznalosti, a když tě štípnu do tvářičky, je to jako bych ti dal vysvědčení, že jsem s tebou nanejvejš spokojen. Poctivý demokrat nemá beztoho nic jiného na rozdanou.

Dora. Demokrat? Jaké je to zvíře?

Isidor. Oh, to je vzácné zvíře!

Dora. Není možná?

Isidor. Ale má zvláštní neštěstí.

Dora. Prosím vás!

Isidor. Dlouhá léta se muselo ploužit v prachu, konečně se trochu vykřísalo, ale plác! dostalo zas facku.

Dora. A nekousá?

Isidor. To pravé ne. Běhá však mnoho jiné zvěře po zemi, která se také tak jmenuje, ale to není ani památky. A teď je už dokonce pořídku; co je sem tam v některé menažerii za mřížemi, to není vždycky z pravého plemene.

Dora. A vy jste z té pravé sorty?

Isidor. To myslí každý o sobě.

Dora. Ale toť je tedy hrozná škoda, že odcházíte z domova; takové vzácné věci neměly by se zanášet do ciziny!

Isidor. Tomu ty nerozumíš, mladá občanko! a kdybych byl zůstal doma, nebyl bych tě ani poznal.

Dora (koketně). A což vás to těší?

Isidor (též tak). A snad by netěšilo? Podívej se mi do očí!

Dora. To mi panímáma vždycky zakazovala, že prý tam nebývá nic dobrého.

Isidor. No bodejť! Panímámy to musí vědět, proto jsou panímámy! Ale mých očí se nemusíš bát.

Dora. I což je o to, já se jich nebojím, ale co je mi to platno, jednou se do nich podívat, a potom jako by zavřel knihu s nejhezčím obrázkem.

Isidor. I jen tedy do nich koukej jak dlouho se ti líbí.

Dora. Vy byste tomu dal! Vždyť tu za půl hodiny už ani nebudete. Či chtěl byste snad tady počkat? snad hodně dlouho počkat?

Isidor. Kdybych věděl, jak ti mám vyložit věčnost, udělal bych to! Ale teď bych se na mou kuši sám rád někam rozložil; moje hnáty nejsou na radosti takového putování ještě dosti rozviklány.

Dora. I tedy si tu pohovte a odpočiňte; já se zatím kolem ohlídnu, zdali tu někde nějaké jahody

nerostou. Zatím byste si to mohl rozvážit, kdybyste se chtěl snad pozdržet; já mám kousek hezkého pole, padesát tolarů na hotovosti, peřiny na dvě postele, prádla plnou truhlu, a stará teta mi vystrojí svatbu, že jí nebude rovno. A obstát může se mnou člověk také, to mi věřte; já bych pro vás udělala, co bych vám na očích viděla. Už si to tedy nějak rozložte! Naše holky by pukly zlostí, kdybychme šli spolu po návsi. S Pánembohem! (Odběhne za zbořeniště.)

Isidor (skládá filec). Šlaku, ta chytla! Kdo by to byl řekl, že jsem tak nebezpečný, hehe! Ale to děvče je v skutku tak — tak apetitní a srdečné jako moje Terezka. (Začne najednou křičet a sem tam běhat.) Ah, ah! ah! ty nevěrná ohavo! ty svatozrádce! Dal bych si pohlavek, až by mi hlava ulítla, že mám tak děravou paměť. Neslíbil jsem sám sobě, že zůstanu Terezce věrným? že jí ukážu, co může člověk dokázat i když jde do Ameriky? Styď se, nastávající republikáne, a ulož si tuhé pokání. (Položí se na svůj filec.)

Výstup 3.

Vozík s plachtou, jak vystěhovalci obyčejně mívají, osel u něho zapřažený, muž při něm. *Voršila* pomáhá tlačit. Na vozíku rozličné věci, mezi jiným dlouhá pika. Za vozem *Barnabáš* v haleně, nesa malé dítě na ruce, ve druhé plátěný deštník. Za ním *Šimon* s vakem na zádech, aby mu visel až na kyčle, a muž s trakařem.

Bar. A tohle je čistá existence! Kdyby nebyla ta Amerika pravý ráj, ať jsem šelma krom poctivých lidí! začal bych zlořečené litanie zpívat! Ale před Voršilou nesmím ani ceknout. — Ah, náš pan

kolega se už uvelebil, jak vidím. No, však jste se asi zapotil; vždyť jste pálil za tou holkou jako střelený.

Vor. Čisté chování, to je pravda. Nás necháté pozadu klopýtat, že jsme mohli krky srážet, a zatím lítáte s mladým děvčetem po lesích. Kdyby to věděla Terezka!

Bar. Ano, ano, to jste neměl dělat, pane kolego, a já bych měl chuť jí to hned telegrafem oznámit, aby věděla, jakého má ptáčka. Vemte si příklad ze mne!

Vor. I budeš mlčet! Ty se máš co chlubit! neházel jsi na poslední štaci po šenkýřce očima?

Bar. Dušičko, to bylo jen z lásky k tobě; já si zpomněl, že jsi jednou také tak vyhlížela.

Vor. Budeš mlčet?

Bar. Víš tenkrát, když jsi sloužila v Praze u „Lemonů"; já nosil kabát pepřové barvy a anginové pantalony — no, vždyť se musíš pamatovat, jednou jsme byli na „Cikánce" —

Vor. Budeš mlčet! Nemáš teď jinou práci nežli takové hlouposti vykládat?

Bar. Ale Voršilo, s tebou není žádná existence!

Vor. Mlč a nerozzlob mě, to ti povídám, mám té cesty už beztoho až po krk.

Bar. (pro sebe). Já ji mám už v celém těle, i v kuřím oku na malíku, ale co dělat? do nebes vede jen cesta trnová.

Šimon. Pokoj, lidičky, pokoj! Nehádejte se, nešťouchejte se, ale upravujte srdce na líbeznost mravů, která v Americe panuje.

Bar. Ano, tam je samá líbeznost! To budeš otvírat oči, Voršilo! to je jiná existence.

Vor. (k Šimonovi). Starejte se o své mravy a mně nechte moje; vy máte u mne beztoho vroubek!

vylákáte mě z domu, ukazujete mi holuba na střeše, jen abych vrabce z ruky pustila, a teď se mám takhle světem potloukat?

Šimon. Vždyť jste mohla sednout do pěkného vozu —

Bar. Do kočáru se čtyrmi, a napřed byl by seděl premovaný kočí: Trarára — rára — rarara!

Šimon. Ale kdo na starém světě neutrácí, bude míti v novém co vydávat. A mladý Taussig píše —

Vor. Dejte mi svatý pokoj se svým Taussigem!

Děti (vystrkujou hlavy z vozu). Tatínku! Maminko!

Bar. Aha, kuřata se ozývají!

Vor. No neslyšíš? Chceš abych ti pomohla?

Bar. (jde k vozíku). Co se zpropadáte?

Františ. Kousek chleba!

Kačenka. Já bych jedla!

Pepík. Nějakou buchtu!

Bar. Kousek dortu, ne? (Sundavá děti z vozu a zpívá si při tom.)

O radostné cestování!
Tři hladovci na vozíku —
To je veselá existence!

Vor. (sousedovi u trakaře). Prosím vás, sousede, pomozte mi rozdělat oheň. Uvařím pro děti trochu kaše a pro nás trochu polívky. Nu a co vy, pane Isidore, vy se nebudete hýbat?

Isidor. Nechte mě; já činím pokání.

Bar. To se postavte na moje místo, pane kolego, to budete vidět, co je pokání. (K dětem.) A nyní ať mi dáte pokoj, to vám povídám; zde máte čisté povětří, hodně se ho nadýchejte, to vám zajde hlad.

Děti (se začnou prohánět).

Vor. A kde je to děvče, co nás vedlo? Snad nás tady nenechá?

Isidor. Nemějte starosti, to zas přijde; jen mě nechte, já dělám pokání.

Bar. Ale tak pak ho nech, Voršilo; on má své přesvědčení, ty chceš ale, aby šlo všecko jen podle tvé hlavy; to je až hrůza nekonštituční, a do Ameriky se to už docela nehodí.

Děti (se začnou prát a křičet).

Vor. I dáte-li pokoj, nezvedená čeládko?

Bar. I nekaz jim radost, ať si vymelou! Aspoň je nebude kůže svrbět, a mně ušetří práce.

Kač. (běží k němu). Tatínku! Pepík nedá pokoj!

Pepík. To není pravda! Ona pořád pokouší, že prý jsem mohl zůstat za pecí, že prý do Ameriky ani nedojdu.

Vor. Já vás vezmu za uši, že budete hned oba Ameriku vidět. Honem běžte, podívejte se po suchém dříví, nasbírejte roští.

Děti (se rozběhnou a přinášejí palivo).

Vor. (vyndavá hrnec). Kmotříčku, tamhle jsem spozorovala čistý pramen, mohl byste tam doskočit.

Soused (odejde).

Vor. (sundá kotlík a chystá vzadu vaření).

Šimon (se posadí na svůj vak, dřív ale vyndá čtvrt bochníka chleba).

Bar. To je pravda, komandovat ta moje sedmá svátost umí; všecko to jde na její slova jako na drátkách. Škoda že nepřišla trochu dřív na svět, mohla být adjutantkou u Vlasty. Divná věc, že mě nežene k vaření, hehe! Jindy hrčí celou cestu jako starý kolovrat. No, však ona bude jináč zpívat, jen co uvidí to amerikánské požehnání. Aby však neřekla, že zahálím, postavím se tuhle na stráž, aby na nás někde nějaký zajíc nevyběhl. Budou se teď za rok čtyrycátý osmý mstít, že jsme jim tak nohavice pražili. (Sundavá s vozu piku.)

Pojď sem, stará kamarádko! Když jsi přišla na svět, nepomyslila sis, že povandruješ do Ameriky. Inu, *sic transit grolia mundi!* To je zbytek po naší gardě! Soused Závora jich nadělal tenkrát nakvap asi padesát, tohle je ta poslední; měl jsem co dělat, abych tu památku naší slávy zachoval. (Sem tam chodě.) Je to veselá existence, takhle si vyšlapovat a myslit: Teď jsem svobodný člověk, teď se mne nemůže nic dotknout! (Praští se do čela.) Prazlořečené mouchy! ani chvíli nedají pokoje! (Šťouchne Isidora pikou.) Jak pak? nechtěl byste mě vystřídat?

Isidor. Dejte pokoj! Já činím pokání.

Bar. Také hezká existence! ale přeci snesitelnější nežli mnohá jiná v tomto slzavém oudolí. Ono je teď existencí, že by bylo mnohem lépe, kdyby je mohl člověk z kroniky vezdejšího života docela vymazat.

Píseň:

Když má člověk ženu, děti,
při tom dluhů jako smetí,
když je starým kancelistou
a má posléz avanž jistou,
a když běhá po patronech,
v kuchyních a po salonech,
a když mu to všeckno sklapne,
protože to místo lapne
presidenta excelence
urozený kandidát —
to je těžká existence
o službu se s pány drát.

Když tu někdo žurnál píše,
odbyt shání z celé říše,
že je list to pro pořádek,
aby nešlo nic víc zpátek,

zprávy že jsou z první vody,
zrovna ministerní plody,
a když na vzdor vší té chvále
čtenářů má přec na mále,
tak že běhá na vlastence:
„Prosím, páni, kupte list!“ —
To je těžká existence,
když má žurnál s copem kvíst.

Zvadlá panna hledá muže,
maluje si tvář jak růže,
začne hrát a bály dávat,
na kapsáře poklepávat,
aby hejla omámila,
na vějičku přivábila;
ptáček ale chytře zobe,
po dukátech jenom klobe,
nechá babku chystat věnce,
až se jí svět začne smát: —
to je těžká existence,
když chce stará s mladým hrát.

(Chce odejít nazad k ostatním, v tom padne ve zbořeništi rána.)

Šimon (vyskočí). Ah! zkáza světa! To je kanon!

Děti (křičí a schovávají se za matku).

Bar. Jaká je to bouchačka?

Šimon (přiběhne k němu). Chraňte mě, udatný muži, pane gardisto!

Výstup 4.

Na zbořeništi i na skalině vyskytnou se cikáni, ostatní se vyhrnou ze zadu. *Viduka. Předešlí.*

Vid. Ať se nikdo ani s místa nehýbá! marně byste se zpouzeli! Podívejte se, jaká jest naše moc!

Bar. To je veselá existence!

Isidor (jenž byl mezitím vstal). Člověk nemůže dělat ani pokání.

Šimon (padne před Vídukou na kolena). Milost, urození pánové! Já jsem chudý muž, pravá mizera, nemám nic nežli pár hadrů, mnou si nepomůžete —

Vid. Ticho! Vy jste padli do našich rukou, a z těch není vykoupení nežli zlatem a krví.

Bar. To začíná být romantické!

Šimon. A kdybyste mě rozsekali, nedostanete ze mne ani kapku!

Vor. Vzácní, urození pánové, mějte pak nahlídnutí; já jsem nevinná žena, tohle jsou moje děti, také nevinné, ale tuhle stojí trulant muž, ten nás vyvedl, my bychom vám nebyly jakživy překážely; toho se držte!

Bar. Ale Voršilo!

Isidor. Proti mně spiknul se osud již také v podobě cikánů, abych Kalifornii nespatřil. Ale jen pojďte, já své živobytí tak lacino neprodám. (Rozpřahuje se holí.)

Bar. (volá na něj). Dáte-li pokoj! Chcete, aby tamhle těm pánům (ukáže na skálu) něco olověného vylítlo a nám do oka padlo? Myslite radš na kapitulaci.

Hir. (na skále). Dělejte, dělejte, sice dám vypálit!

Všickni (začnou křičet a skrčujou se k zemi).

Bar. Nedělejte hlouposti! já chci kapitulaci! Voršilo, nemáš nějaký bílý šátek? toč ním v povětří!

Vid. Žádná pomoc, leda by naše kněžna jinak ustanovila. Tuhle přichází.

Výstup 5.

Dora v cikánském oděvu. *Předešlí.*

Šimon. Milost! smilování!

Bar. (klekne). Ustrňte se nad ubohým sirotkem!

Isidor (pro sebe). U všech diblíků! toť je naše ukazovačka cesty anebo její dvojče!

Dora. Co to zde máte?

Isidor. Dělá jako by nás neznala.

Vid. Tuhle nám vběhla zvěř do pasti, a my jí chceme právě kůži stáhnout.

Bar. Škoda práce, milý muži, pergament nyní nic neplatí.

Vid. Chceš-li si ale podle našeho obyčeje sama něco vybrat, učiň to, my se rozdělíme o ostatní.

Dora (na Isidora). Patří tento mládenec také k naší kořisti?

Vid. Patří.

Dora. Ten se mně líbí, toho si podržím a udělám ho svým manželem.

Isidor. Cože?

Bar. A to je existence!

Dora. On bude pak vaším knížetem.

Šimon. A to je rebach, jako babylonská věž!

Dora (blíži se k Isidorovi, lichotně). Nu, ty nic neříkáš? Nelíbím se ti? nemáš mě rád? O já jsem hodná, dobrá, budeš míti zlaté živobytí!

Bar. (volá na něj polohlasitě). Berte! berte!

Vid. (k jinému cikánovi). Nevím, co na něm vidí; je celá zjinačena, jako by to ani ona nebyla.

Isidor. Slavná kněžno, vy se mi arci líbíte, ale —

Bar. (jako prvé). Berte! berte!

Dora. A tvým přátelům daruju život, toť se rozumí; ani vlásek se jim nezkřiví, ani prášek se jim nevezme.

Šimon. O milostivá královno, dcero Šalomounova!

Isidor. Spanilá kněžno, hvězdo na tmavé obloze! já si tě vážím, já bych tě miloval, ale vzít si tě nemohu!

Šimon. Co to povídá? Proč by nemohl? Co je to?

Dora. Ty mnou tedy opovrhuješ?

Vid. (mu zahrozí).

Isidor (se lekne). To ne, ani mi nenapadlo, ale já si zpomněl, že jsem nechal srdce doma, a že tam čeká na mne holka, které musím zůstat věrným.

Bar. A to je hloupost!

Šimon. Budete z toho něco mít?

Vor. (horlivě). A proč byste jí musel zůstat věrným? Co bude mít holka z vaší věrnosti, když vás tady zabijou? Chytrost jde nade všecko; vezměte si milostivou kněžnu, děkujte Bohu a pomozte nám z konopí.

Bar. Ale Voršilo, jakou to máš filosofii? tak najednou! Jindy jsi vynášela tak věrnost a pořád jsi mě stíhala, špehovala.

Vor. Drž hubu, to je něco jiného! tohle je skutek křesťanské lásky, a ta jde před světskou; pan Isidor se má pro nás obětovat.

Bar. Víš-li co, já se budu obětovat sám a vezmu si tu cikánskou princeznu.

Vor. Budeš mlčet?

Dora (k Isidoru). Já bych tě litovala, a proto ti dávám ještě na rozmyšlenou. Jestliže mou ruku nepřijmeš, jest veta po tobě a po všech tvých přátelích.

Bar. Ale dovolte, rozkošná princezno, my musíme do Ameriky, už tam na nás čekají!

Šimon. Pane Isidore, buďte chytrý, prosím vás!

Isidor. A kdybyste mě na místě zabila, nemohu si vás vzít; buďto smrt anebo do Ameriky.

Vor. Ten člověk je naše neštěstí!

Šimon. A hloupý, až to volá do nebe!

Bar. A to chce být učitelem v Americe!

Dora. Nuže tedy, staň se vůle tvá! Srdce mé se od tebe odtrhuje. — (K cikánům.) Namiřte na ně, palte a pak se o ně rozdělte!

Vor. Milosrdenství! (K Isidoru.) To je od vás hanebné, že nás necháváte zamordovat! — Slitování! — Počkejte, však já vám to oplatím!

Isidor. Nech se uprosit, spanilá kněžno, a má-li už kdo padnouti, vezmi *mně* ten kousek bídného života!

Šimon. Bůh ho pomiluj! to je dobré srdce!

Bar. Jestliže padneš, mladý hrdino, vystavím ti ze suchého chrastí monument.

Dora. Pro jiné se chceš tedy obětovat? Bláhový! Abys ale neřekl, že jsi lepšího srdce nežli já, tedy buď svoboden i se svými a zpomeň si někdy na tuto hodinu.

Vystěhovalci (se radujou).

Šimon. Rozvesel se, Jeruzaleme!

Bar. (s pathosem). Slavná kněžno, kdybys mohla do hlubin srdce mého nahlídnouti —

Vor. (ho odstrčí). I dej pokoj! (K Doře.) Naděl Pánbůh stotisíckrát! Děti, pojďte políbit ruku!

Vid. Dovol, kněžno, to my nedovolíme! Kořist je naše!

Cikáni. Ano, kořist je naše!

Dora. Vaše je? když Dora nechce?
Co vám patří, popustí vám lehce,
k čemu ale práva nemáte,
darmo uchvátit zde doufáte.

Žádné zpouzení, či neznáte mé hněvy?
Ať se neudělá tygr z děvy!
Na kolena, pravím, ať se klaní,
kdokoliv tu, před svou paní!

Cikáni (kleknou).

Bar. To je existence, to si nechám líbit!

Šimon. To je udatná Judita! ta by zmohla druhého Holofernesa!

Dora. A nyní vzhůru! (Cikáni vstanou.)
Vždyť jsme svoji,
nestavme se proti sobě k boji!

Cikáni. Sláva kněžně! sláva!

Dora (k vystěhovalcům). A vy jděte s Bohem,
rozlučte se s touto krajinou;
brzo ponesou vás
mořské vlny širou pustinou.
Nebe dejž, by kolem
všecka bouře pominula
a loď vaše šťastně
do přístavu doplynula!

Sbor vystěhovalců:

K rozloučení tu hodina,
již v dáli kyne pouť,
nám bude pustá cizina
novým domovem slout;
k otcovské zemi naposled
se vrací uslzený hled;
s Bohem buď vlast a lide náš,
ať věky zdráv tu potrváš!

(Mezitím táhnou vystěhovalci zvolna dál, Dora napřed, jim kynouc; cikáni je vyprovázejí. Vše působí velké malebné skupení.)

(Opona spadne.)

Oddělení třetí.

Zahradní beseda, prostředkem viděti ven.

Výstup 1.

Davison. Paní *Davisonová* stojí po pravé straně, *Isidor* též v oděvu kvakerském po levé; *Betinka* uprostřed.

Dav. (velmi povážlivě, po kvakersku). A to si pamatuj, bratře učiteli, pro jednou a pro vždy: v našem domě musí panovati láska.

Isidor. Já to —

Bet. Mlč!

Pí. Dav. (mluví též povážlivě). Bratře učiteli, ty jsi dal mému Vilémovi poliček, to je znamení prudké krve; bude tedy dobře, když ti ode dneška v poledne vodu píti dáme.

Isidor. Já jsem —

Bet. Mlč!

Dav. U nás, bratře učiteli, platí zákon snášenlivosti, zdrželivosti, mírnosti a tichosti. V těchto cnostech musíš se upevňovat, posilňovat a utvrzovat.

Isidor. Já dám —

Bet. Mlč!

Pí. Dav. Láska v duchu, to je cesta k pokoji a míru, a bez těch nemůže křehký člověk přede tváří boží obstáti.

Isidor. Já bych —

Bet. Mlč!

Pí. Dav. Velebím Hospodina i kořím se jeho přísné spravedlnosti, a dáš-li mým dětem ještě jedno špinavé slovo, půjdeš z domu, aby se nenakazil zlostí pekelnou.

Isidor. Já dojista —

Bet. Mlč!

Pí. Dav. My ti přejeme, jakož nám káže duch, ale právě proto musíme býti s tebou přísni, abysi s pravé cesty nezbloudil a zlému pokušiteli do drápů nevběhl. (Pokročí proti němu.) Upevni si to dobře v paměť, bratře učiteli, a pros Boha, aby tě osvítil. (Pokloní hlavou.) Jeho milost budiž s tebou! (Jde vážně ven.)

Dav. Slyšel jsi to, bratře učiteli?

Isidor. Slyšel.

Bet. Mlč.

Dav. Půjdeš o dům dále, jestliže svou vášeň nezkrotíš. Manželka má je tichá žena, příklad nebeské trpělivosti, pomysli tedy, jak velké musí býti tvoje provinění, když jsi ji popudil. (Přistoupí k němu blíže.) Kroť své vášně, pravím tobě, a neoddávej se rozmařilé zahálce; proto pustím zejtra zahradníka ze služby, a ty budeš po škole okopávat záhony. Pros jen Boha, aby zkrotil vášně tvé! (Vážně odchází, a jda okolo Betinky štípne ji do tváře.) Pá, sestro kuchařko!

Bet. Jdi, starý hříšníku! (Jde zvolna ku předu; po malé přestávce.) Milý bratře učiteli, slyšel jsi svůj ortel? Nu, proč neodpovídáš? pozbyl jsi řeči?

Isidor (vypukne, velmi rychle). Však by nebylo divu! To je už prazlořečené živobytí! Já utekl z lůna starověkého otročení do svobodné Ameriky, jen abych mohl dělat co srdce ráčí, a zatím zde udělali ze mne tatrmánka! Na mou kuši, kdybych

si nebyl tak pevně umínil, že tady *musím* štěstí dojít, práskl bych už do bot.

Bet. (tleskajíc rukama). Bravo, brávo! Podívejme se, jak panáček rozvazuje! Ale je to způsob poctivého Kvakera?

Isidor. I kvákejte si kdo chcete, já nejsem žádný kvákal.

Bet. Inu, zač se kdo prodá, za to se koupí. Nejde to tak u vás?

Isidor. V Čechách?

Bet. Jakže? jste Čech?

Isidor. Což jste to ještě nepoznala?

Bet. Pozorovat jsem to mohla, arci.

Isidor. Podle čeho?

Bet. Podle vaší obrovské trpělivosti.

Isidor. Slýchala jste o ní?

Bet. Celé kroniky; ale já slýchala vaši zem také vychvalovat; proč jste tam nezůstal?

Isidor. Protože jsem byl tulipán; že jsem myslil, že tam rostou samé žaludy a jinde samé fíky.

Bet. To jste měl na rozumu arci hroznou ránu. A nyní se vám už bezpochyby oči otevřely?

Isidor. Ó já si je už protřel dočista. Pole tady orat, lesy porážet, k tomu nejsem pro svou chatrnou konštituci, a ve městě jsem se nemohl také ničeho zachytit; to chtěli mít také samé lamželeza. Ze zoufalství začal jsem píct už oplatky, ale to jsem propekl poslední groš, a pak mi nastávalo svobodné živobytí žebráka. Hladem umořen padl jsem u dveří tohoto domu, z milosrdenství mě do něho vzali a učinili ze mne — nu toť víte, jakou figuru zde nyní dělám.

Bet. Inu, když vás to mrzí, tedy to zjinačte.

Isidor. Snadná řeč.

Bet. Snadné vyvedení. Muž nesmí býti jako baba; když má nějaké předsevzetí, musí je také vyvést, skoč oko nebo zub.

Isidor. To mi nemluvte; já jsem obět pouhého předsevzetí.

Bet. Ale bláznovského! Mějte jedenkráte moudré předsevzetí, ku příkladu, že se navrátíte domů.

Isidor. Kdybych uměl lítat.

Bet. To byste třeba nevydržel; na lodích to jde přes moře také dobře.

Isidor. Ale z Ameriky nevozí žádné zboží zadarmo.

Bet. Tedy si hledejte přítele, nebo nějakou přítelku, která by —

Isidor. Půjčila mně asi tři sta tolarů na věčnou oplátku?

Bet. Kdo ví, co by pro vás neudělala!

Isidor. Já víc nepotřebuju, a z toho bych dal ještě půl zlatého na modlení za ni.

Bet. Musím se přiznat, že bych sama ráda odtud, a kdybych našla dobrého společníka —

Isidor. Zaplatíte za něj?

Bet. Kdybych věděla, že máte nějaké toužení —

Isidor. Já? Ukrutné toužení, čím dál tím líp.

Bet. Čím dál? snad ode mne?

Isidor. To jest, jen mi rozumějte — tam za moře, z Ameriky — třeba s vámi.

Bet. Ach, vždyť je pravda! člověk může býti kde chce rozený a kamkoli na světě hozený, jakmile si zpomene na domov, již nemá pokoje.

Isidor. Ale dřív musí přijíti do bryndy, nežli přijde k tomu poznání. Já bych si nebyl jakživ pomyslil, že se mi bude po Čechách tak stýskati.

Bet. To se děje v cizině každému, kdo má kousek srdce.

Isidor. Ba; ale člověk to vidí teprva když strčí hlavu do světa.

Duetto:

Isidor.

Z lůna tyrolských hor; z tichých oudolí ven
šel vesele do světa hoch;
ve proudu radostí mu ubíhal den,
na vlast ani myslit nemoh';
tu náhle zaslechne roztoužený zpěv,
že zaplakat musí, by utišil krev.

Oba. Ten zvuk blahý
budí snahy
v domov drahý;
když si radostné srdce vlast připomíná,
již v toužení sladkém se porozplývá.

Bet. Z kvetoucího ráje, kde rozen je Čech,
jde dívčina uplakaná,
žalostí jí v srdéčku tají se dech,
že s domovem loučit se má;
i putuje cizinou s břemenem muk,
tu náhle ji pronikne lahodný zvuk.

Oba. Hravě plyne
a žal hyne;
když si žalostné srdce vlast připomíná,
již v toužení sladkém se porozplývá.

Isidor. Z uherského dvorce obratný jonák
si vesele na koně sed,
netrápil ho smutek, i letěl co pták
a bujně pohlížel na svět;
tu začne na blízku melodie hrát,
že zastaví koně a poslouchá rád.

Oba. Ten zvuk blahý
budí snahy
v domov drahý;
když si radostný duch na vlast připomíná,
již v toužení sladkém se porozplývá.

Bet. Z Rakous jde-li děvče, z těch révnatých hor,
tuť cizina poušť se jí zdá,
nepohne ji k radostem veselý sbor,
jen touha po vlasti v ní hrá;
tuť náhle jí valčík zavadí v sluch,
a hned hoří rozkoší tělo i duch.

Oba. Tanec plyne
a žal hyne;
když si žalostné srdce vlast připomíná,
již v toužení sladkém se porozplývá.

(Odejdou v tanci.)

Proměna.

V americkém lese. Po pravé straně nedodělané stavení osadníků, před ním neotesané klády.

Výstup 2.

Barnabáš v oděvu velmi jednoduchém, ve tváři zarostlý, otesává kládu. *Děti* sbírají třísky a roští. Vzadu vykopávají dva osadníci pařez. Později *Voršila.*

Bar. Tohle není už pražádná existence! Ó Ameriko, Ameriko! tebou jsem si pěkně posvítil. Doma jsem mohl sedět na peci, tady se musím píct na slunci, a (ukáže na stavení) tahle bouda je můj palác. A co zkusím s Voršilou! Mám očistec na zemi a mohl bych napsat ze svého života kroniku, že by při ní mládenci a panny krvavé slzy prolévali.

Kač. (běží k otci). Tatínku, tatínku! tamhle leží hrozitánský had.

Bar. Nech ho ležet, to je náš milý spoluobčan, rozený republikán.

Frant. To je hloupá! ona se ho bojí!

Vor. (vejde). No, co je to zase, pane presidente? Je už po díle? má se kláda sama otesávat? má se stavení samo dodělat?

Bar. Ale Voršilo, já táhnu jako kůň.

Vor. Táhni, vždyť jsi se sám zapřáhl; já tě k tomu nenutila, pane presidente! He, děti, kde zas běháte? Chcete, aby vás něco pokousalo?

Bar. Jak pak, stará, nemáš tam něco na zub? To amerikánské povětří tráví jako vitriol; mně se pořád zdá, že mám v žaludku díru.

Vor. Nu, jdi si, jdi; zastřel si bažanta nebo nějakého indiána, vždyť si o tom blouznil, pane presidente!

Bar. Probůh tě prosím, Voršilo, přestaň mi s těmi špⁱčkami; není moje neštěstí už dost veliké? Kdyby mě viděli moji kamarádi od Lemonů v téhle posituře, dali by mě do plátku a obrázek k tomu.

Vor. Nu, vždyť jsi to sám chtěl; vyjez tedy, co sis nadrobil.

Bar. Ach, já bych byl teď nejraději presidentem nad českými žbánky; ty milý Bože, to by byla zase existence! Jen mázíček! ach! mně se lepí už jazyk na dásně, když si na to zpomenu.

Vor. Ale právě si zpomínám, že nemám kus masa v kuchyni; jdi tedy a ohlídni se po něčem, ať to má peří nebo srst.

Bar. Musí to býti hned?

Vor. Hned; nebo chceš, abych ti pomohla? Víš, co jsem ti doma slíbila? toho se budu držet.

Já opustila dům a pole, abych se dřela jako nádennice; a mimo to musím být každou chvíli přichystána, že přijdou na nás lidojedi. (Zatíná pěstě.) O Bože, Bože, já bych tě hned —

Bar. Piáno, dušičko, piáno!

Vor. Hubu drž a hleď, ať něco přineseš!

Bar. (sundavá ručnici a růžek s prachem, který visí vedle okna).

Vor. Já se nechala jenom jednou ošidit, ale teď musí platit moje vůle! (K dětem.) Nemůžete trochu posedět? Sem pojďte! Musíte ty hadry na sobě mermomocí dřít? nemáte doma co dělat? (Dá každému štilec.) Hýbaj do komory!

Děti (pláčou a běží do stavení).

Vor. (jde za nimi).

Bar. Teď by bylo už nejlíp, kdybych mohl z té slavné Ameriky upláchnout, někam na ostrov, a být Robinzonem; tady už není žádná existence! Anebo kdybych se mohl navrátit zas domů — ty milý Bože, to by byla vopice! Čtyry neděle bych se nehnul od čepu, a potom bych si vlez na toho škrabáka, co píše o Americe! Tomu bych pověděl zač je toho loket, musel by vypadat jako kanafas; a potom bych řekl, že je to — politické nedorozumění. (Odejde.)

Výstup 3.

Šimon vyjde ze stavení, tělesně i duševně sklíčen. Později mladý *Taussig*.

Šimon. Hezky teplé je to boží slunéčko v Americe, to je pravda! pěkně to zde roste; ale pro starého člověka tu není žádná půda; zde musí býti mladé síly. Já to zkusil, bohužel, a jsem kapóres. Ten mladý Taussig, podvodný lotr, hanebný

zloděj, maloval mi ráj; já sháněl peníze, utahoval sebe i jiné, a co z toho mám? Churavé tělo, bolavou duši; a kdyby nebylo té křesťanské ženy, které jsem ublížil, snad bych zahynul.

Taussig (s malou krosnou na zádech, vejde s levé strany). Nože, vidličky, dráty, jehly, nůžky, náprstky, laciné a pěkné! Kupte, dejte počinek! Dobrého zdraví, pantáto!

Šimon. Co to slyším? co to vidím?

Taus. Aj, solechleben! Mám krosnu na zádech anebo nemám? Toť je náš Šimon Moreles, anebo si vypůjčil někdo jeho podobu?

Šimon. Ano, jsem starý Šimon, starý, poctivý Šimon, a ty jsi —

Taus. Markus Taussig, syn starého Taussiga. Pěkně vítám do Ameriky! (Podává mu ruku.)

Šimon (popadne ho za prsa). Jsi ten Taussig, co nám psal tak pěkné věci o Americe?

Taus. Solechleben! jakou to děláte komedii? Pusťte mě!

Šimon. Tentýž, co psal, že je zde lehké živobytí?

Taus. Pro toho, kdo má štěstí nebo peníze.

Šimon. Že tu líhá na hedvábí?

Taus. Zdejší mech je jako hedvábí.

Šimon. Že je Amerika nový ráj?

Taus. Proč by nebyla? vždyť je tu ještě mnoho Indiánů, a ti jsou samí Adamové.

Šimon. Proč jsi nás tak oklamal? proč jsi nás obelhal a šálil? Já mohl sedět doma, na starém prahu, a mohl jsem vést až posud živobytí jako jsem vedl dlouhá leta! Proč jsi nás oklamal?

Taus. Aj, co mluvíte, starý člověče? Psal jsem vám, abyste nechali doma živnosti a jeli do Ameriky? Já psal, že je tady hezky; a proč by

nebylo, komu se tu líbí? A pak jsem si myslil: zkoušíš ty, proč by nezkoušel také jiný? vběhl jsi do pastě ty, proč by tam nevběhl také jiný?

Šimon. Rakka! budiž zatracen jako nehodný syn Israelův! Když jsi chtěl žerty tropit a do neštěstí svádět, neměl jsi k tomu dost lidí z kmene cizího? Chtěl bych mít orlovy drápy (popadne ho zase za prsa) a vlčí pazoury —

Taus. He, solechleben! Lupiči! zlodějové! Pusťte mne! Že budu žalovat!

Výstup 4.

Voršila ze stavení. *Isidor* s vakem s levé strany, *Betinka* za ním se slunečníkem. *Předešlí.* Později *Barnabáš.*

Vor. Jaký je to křik? co se to děje?

Isidor. Kdo volá o pomoc?

Taus. Chce mě zabít, pomozte!

Vor. Ale Šimone, co děláte?

Šimon. Nic, nic! Zlý duch pomsty uchvátil mé srdce. (Ukáže na Taussiga.) Vyžeňte ho odtud; to je had z ráje, mladý Taussig!

Vor. Tak? to je tedy ta amerikánská volavka? No počkej, já tě naučím psát psaníčka!

Taus. Ale lidičky, mějte pak rozum, to byl jenom špás!

Isidor. Já bych měl chuť s vámi zašpásovat jako se zaprášeným kabátem a vyklepat vám, až by z vás ani kůstka pohromadě nezůstala.

Bar. (ještě vzadu). Spaste duši, kde jste kdo!

Šimon.
Vor.
Isidor. } Co je?

Vor. Totě tuším hlas mého —

Taus. (zahlídne Barnabáše). Zas nějaký Goliat! To se raději ztratím, nežli bude zle. (Upláchne.)

Bar. (přiběhne). Spaste duši!

Vor. No, no, jen se zpamatuj! Co je?

Bar. Dostaneme hosti!

Vor. A to musíš tak hulákat?

Bar. Však ty budeš také pískat jako by tě bral na nože. Jsou to krocani!

Vor. Cože?

Bar. Totiž — ty můj Bože, už si nevidím do huby! Jsou to Indiáni!

Isidor. Jak?

Bar. Tohle bude čistá existence! Voršilo, dobrou noc! adié, falešný světe!

Šimon. Běda, to je boží trest!

Vor. Honem tedy utecme!

Šimon (chytne ji). Počkejte, já tu nezůstanu! Ženo, paní Voršilo, pane Barnabáši, vy jste udatný muž, chraňte mě, já vás postavím do kšaftu!

(Mezitím přiblížili se také osadníci, kteří vzadu pracovali.)

Bet. Jen zvolna, lidé! nepozbývejte rozumu! Připravte se na outok, přichystejte zbraň, zataraste dvéře, braňte se, já vám pomohu!

Vor. Honem tedy, nestůj jako přimrazený! Slyšíš?

Bar. (trhne sebou). Slyším! To je čistá existence! Kdyby tu byla alespoň nějaká barikáda! (Z dáli je slyšet houkání Indiánů.) Ah! tu je už máte! Řekněte jim, že nejsem doma! (Uteče domů.)

Ostatní (odkvapí za ním).

Výstup 5.

Polivokyta s houfem Indiánů rozličně ozbrojených; někteří mají sekery, jiní kyje nebo i ručnice.

Pol. Ha, tu je také hnízdo takových cizozemských dravců, co sem přitáhli přes daleké moře, aby naše lesy posekali, naši zvěř pobili, naše domy popálili a nás do želez uvrhli! Běda jim!

Indiáni. Běda!

Pol. Velké slunce nás vidí a slyší, ono svým synům pomůže a poplení nepřátele, jenž se záři jeho neklaní. A nyní vzhůru, na to hnízdo! Bořte, palte, nelitujte, na výstrahu všem, co ze svobodného národa otroky dělají!

(Hudba.)

(Indiáni strhnou křik a hrnou se se sekerami na stavení; s ručnicemi staví se za stromy nebo na ně vylezou; se střechy padne do nich několik ran, oni couvají, ale opět se rozběhnou; někteří rozdělávají oheň a házejí ho do stavení, to počíná vrchem hořet; dvéře se vypáčí, osadníci se vyřítí, oheň šlehá oknem — krutý boj. Tu vyjde Betinka, za ní Isidor, Voršila s uzlem, děti; kluci popadnou ještě kámen a hodí po Indiánech; nejzadněji Barnabáš s plnou nůší rozličných věci, Šimon se ho drží; mezi tím trvá boj neustále.)

(Opona spadne.)

Oddělení čtvrté.

Dekorace jako v prvním jednání.

Výstup 1.

Závora. Kapoun. Později *Terezka.*

Kap. Jděte v poledne kolem s lucernou, uvidíme, najdete-li pro svou holku lepšího muže, nežli — tento — já jsem. Chcete dobrého hospodáře? Podívejte se na mne, jestli tomu rozumím. Chcete politikusa? Zeptejte se — tento — kolem u všech ouřadů, jestli mě neznají. Kam vítr, tam plášť, to je moje politika. Nebo chcete řádného vlastence? Přijďte ke mně a uvidíte, co vynakládám na knihy; už po deset let kupuju si — tento — český kalendář.

Záv. Mne se neptejte co chci, já nejsem při té věci hlavní osobou; musíte se ptát mé holky; najde-li ta na vás gusto — nu, s Pánembohem, ale abych ji do vás nutil, to mi nenapadne do nejdelší smrti.

Kap. Tak? A co s ní budete dělat, až vám — tento — zůstane na krku?

Záv. Kdo? moje dcera? Nu, to nebude tak obtížné břímě. Vyť si ji tam sám přejete.

Kap. Ale muži s kladivem, toť je hrozný rozdíl! Na mém krku — tento — nezakejsne, ale na vašem zbude na ocet.

Záv. Nemějte starosti; takový ocet je dobrá, chutná věc. Ostatně vám musím zrovna říct, že moje dcera skoro žádnou chuť ku vdavkám neukazuje.

Kap. Vím, vím, ale to jen proto, že jí — tento — něco sedí pod šněrovačkou.

Záv. Nevěděl bych; co tam snad sedělo, dávno se vystěhovalo.

Kap. Tím líp; ale naše kmotry o tom ještě pořád — tento — klepají, a že vám zůstala dvakrát celá bez sebe jako mrtva, to prý pochází z tajné lítosti.

Záv. Babské klepy!

Kap. Tak se povídá. A tu není lepší pomoci, nežli když dáte holce — tento — něco pro potěšení, hehe!

Záv. Pro potěšení? snad hračku jako vy jste?

Kap. Děti svému štěstí někdy nerozumějí, proto jsou děti, a moudrý otec musí domlouvat.

Záv. No, vy byste byl arci hodné štěstí!

Kap. Pro takové děvče? To věřím, štěstí jako hora; jen jí to už nějak vyložte.

Ter. (vejde).

Záv. Ah, pojď sem, holka! Tuhle je náš soused Kapoun; dělá si to vyražení, že mi zas o tebe říká.

Kap. (potají). Ale muži s kladivem, kdo bude tak — tento — horempádem do zelí —?

Ter. Mně to dělá také vyražení.

Kap. Že dělá? Tatíku, co tomu říkáte? ono jí to dělá vyražení. Ó já si to hned myslil, já to měl dojista —

Ter. Co?

Kap. (vyvalí oči). No, že vám to tento — hehe! že budete mít radost.

Ter. Až se mi oči zalévají. Snad jste spozoroval, že jsem byla poslední časy trochu zamyšlena; tu jste si tedy něco vymyslil, abych se zasmála.

Kap. Zasmála? Tento, sousede —!

Záv. Pozoruju, že vám nezpívá do noty.

Kap. No, milá panno Terezko, smát se můžete, to je zdravá věc; jen mi ale také — tento — řekněte, že budeme míti svatbu.

Ter. Což je masopust, že chcete dělat maškaru?

Záv. Ale zatrolené děvče!

Kap. Panno Terezko, co to tento —? maškaru? já hospodář? já politikus a vlastenec?

Ter. No, no, jenom nevykládejte věci na krám, za které vám moudrý člověk ani krejcaru nedá; vždyť je to samé pozlátko.

Záv. Jak se zdá, milý sousede, holka nemá kuráž.

Kap. Vidím, vidím! Panenka si myslí bezpochyby ještě na šviháka, co táhl — tento — do Ameriky; ale to si počká, hehe! ten sedí někde u nějaké mladé Indiánky.

Ter. To je lež!

Kap. Anebo ho spolkla velryba.

Výstup 2.

Isidor zpívaje přichází s filcem na zádech. *Předešlí.*

Ter. Co to? I můj Spasiteli! toť je — (Běží Isidoru vstříc, najednou se ale zarazí.)

Isidor. Pozdrav tě Bůh, drahá Terezko! No, nedělej se, jako by ses ještě hněvala! Či nemáš opravdu pro mne žádné upřímné pozdravení? (Obejmou se.)

Záv. Co že je to? Pan Isidor už zase tady? z Ameriky nazpátek?

Kap. Jak? to je —

Záv. Ten tento z Ameriky, ano, velryba ho nespolkla.

Isidor (k Závorovi). Pozdrav vás Otec nebeský, můj nejmilejší!

Záv. Aj, aj, aj! tedy už nazpátek! a tak sám?

Isidor. Ostatní jdou za mnou, ale mně to šlo tuze pomalu, já se rozběhl napřed.

Záv. Vida, vida, tak najednou! Což nám ta Kalifornie nesvědčila? Či jsme si to rozmyslili? zpomněli jsme si na Čechy?

Ter. Pantáto!

Isidor. I nech ho, milá Terezko, ať si odlehčí, ať mi vymluví!

Kap. Ano, toho se držte! Vymluvte mu — tento — ať jde odkud přišel!

Záv. Abych vám vymluvil? Což jsem já váš pěstoun nebo poručník?

Isidor. Mým otcem máte být!

Ter. Ach ano, naším otcem!

Kap. Ouha — tento — to bych musel přitom také být!

Isidor. Já nechal hloupost za mořem a vracím se jako kajicný hříšník do materské země.

Záv. A to potřebujete hned tatíka? Pomalu s tím kováním!

Isidor. Doufám ho nalézti, otče Závoro!

Kap. Ouha — tento — ouha! jsou zde ještě jiní lidé, vlastenci, kteří nevyvandrovali!

Isidor. Pro Boha vás prosím, pantáto, kdo je tohle tlusté echo? Jindy jsem ho tady neslyšel.

Záv. To je náš hospodský po vašem kamarádu Barnabáši.

Isidor. Pan šenkýř? Proto se do všeho míchá! Hleďte si toho u svých sudů, a vy, milý pantáto, poslyšte, zač vás prosím.

Kap. Neposlouchejte!

Isidor. Při všech nesnázech mého hloupého vystěhování povznášela mě jenom jediná myšlénka, myšlénka na Terezku!

Záv. Nechte si chuť zajít! Vy znáte moje mínění, a to se nezmění, dokud vy se nezměníte.

Isidor. Jsem už celý jiný.

Ter. Toť je hned vidět.

Isidor. Jako by mě na rub obrátil!

Záv. Nedělejte šašky; to musíte teprva dokázat, a notabene: musíte něčím být! Či přinesl jste si z Ameriky snad pytel zlata?

Isidor. Zlato ne, ale zkušenost, a ta je nad zlato, třebas byla draze koupena.

Záv. Ale já nevím, že by se mohla zkušenost jíst.

Kap. A pít se také nemůže.

Isidor. Vždyť nechci Terezku hned, jen když budu mít naději.

Kap. (k Závorovi). Držte se, pamatujte na mne!

Záv. Ale já vám nemohu dát hned ani naději. Ostatně jste se tuším s holkou špatně rozešli?

Kap. Vždyť byla o tom celá kronika.

Ter. Ó, to bylo jen tak na oko, já věděla dobře, že mi zůstane Isidor věrným.

Záv. Ne, co ty holky všecko vědí, to je hrůza.

Kap. Což ale kdyby si byl panáček jinde — tento — něco vyhlídl!

Ter. To není pravda!

Isidor. Pane šenkýři, chcete-li, povím vám, co jsem si vyhlídl. (Hrozí mu.)

Ter. Ach Isidore, drž mě, oči se mi kalí!

Isidor (ji zachytí). Co je ti?

Záv. Spasiteli, zas to na ni přichází! — Dítě! (Odstrkuje Isidora.) Jděte do horoucí výhně! to je beztoho jen vaší vinou! (Volá do domu.) He, Marianko! Václave! kde jste kdo?

Isidor. Ale jen mi vysvětlete —

Záv. Táhněte, a nepřicházejte mi na oči. (Děvečka a tovaryš vyběhnou a pomohou Terezku odvést.)

Isidor. Ale jen mi povězte —

Záv. Pryč odtud a nebuřte mi žluč! (Odejde do stavení.)

Kap. (mne si ruce). Dobře tak! Umře-li, nedostanu ji sice, ale on si také — tento — hubu utře. Neumře-li, tedy ji nechci; ta by mě jednou vyděsila, že bych nevěděl, jsem-li kapoun anebo slepice.

Isidor. Ale co se to vlastně děje? Povězte mi —

Kap. Nelíbí se na žbáneček od čepu? Dám — tento — nemíchané; nerad se míchám do věcí, hehe! rozumíme? Panenka má buďto uděláno anebo dodělává. To jste mohl také v té Americe zůstat. (Odejde.)

Výstup 3.

Závora. *Isidor*. Potom *Afra*.

Záv. (rychle vyjde). Já nešťastný otec! Už je zas celá bez sebe, zrovna jako mrtvá, a to už po třetí!

Isidor. Po třetí?

Záv. Mlčte, beztoho v tom vězíte, neboť když se z těch mrákot probere, vždycky o vás mluví.

Isidor. Ale vysvětlete mi jen — jsem posavad jako omámen.

Afra (vejde se zbožím, jak obyčejně Tyrolky nosívají). Ah, dobrého zdraví, pánové! Kupte šátky, vesty, všecko pevná barva, na slunci i na dešti, a to je nyní vzácná věc.

Záv. I jděte svou cestou a dejte mi svatý pokoj.

Afra. Proč ne, máte-li jen k tomu připravené srdce? bez toho to nejde; ale jak vidím, není mezi vámi tuze mnoho milovnosti pokoje, ještě brousíte meč vášní.

Záv. Co víš ty, mladá světoběžnice?

Afra. Právě proto znám lidi a vím na první pohled, co se v nich děje. Ty, příteli, ku příkladu máš doma něco nemocného, nějakou dcerušku, a nevíš si pomoci.

Záv. Jsi raráškova sestřenice?

Afra. Něco míň. Holce je snadná pomoc, to mi věř, jen jí dej, po čem srdce touží, a bude po nemoci.

Isidor. O ty moudrá orodovnice!

Záv. Cože je to?

Afra. Ty jsi proti němu, že byl v cizině; safraporte, to bych já také nesměla doufat, že kdy hocha dostanu. Já musela také z domácích hor, také jsem neměla stání, když jsem slyšela o světě povídat; ale proto jsem přece tělem a duší dcera vlasti.

Záv. Ale netluč darmo jazykem; toť je docela jiná věc.

Afra. Všecko jedno; srdce nejsou do jedné formy dělány.

Isidor. To je to!

Afra. A že to tebe z domu nežene, může se v jiném něco jiného ozývat, jmenovitě když se doma dějou věci, že má člověk srdce sklíčeno.

Isidor. To je to!

Afra. To si vyběhne, vybouří se, utichne a přijde zas nazpátek. Mlč, příteli, a chystej svatbu! Ty máš pěkné hospodářství; domácí půdu bude ženich rád okopávat a potem zalejvat.

Isidor. Oh, a jak!

Záv. Ale já nechci!

Afra. Stafraporte, musíš!

Záv. Ale u všech všudy, co se pleteš do věcí, do kterých —

Afra. Já tvé dceři slíbila, že jí pomohu, a musím dostáti slovu.

Isidor. Ó zaplať vám to Otec nebeský!

Záv. Ty? mé holce?

Afra. Co se divíš? Myslíš, příteli, že se musí holka tatíkovi ze všeho zpovídat? Já ti povídám, dej jí tohoto ženicha, lepšího blázínka nedostane, anebo jí ho odloudím.

Isidor. Buďte tak dobrá!

Afra. Ó však já vím, že se mu jinde také jiné líbily.

Isidor. Pst!

Afra. A mohla bych povídat —

Záv. Cože?

Afra. Jen líbily; tobě se také ledaco líbí; proto nemyslil na nic zlého a zachoval srdéčko jako v bavlnce.

Záv. Pro mne je mohl třeba ztratit.

Afra. Já tedy povídám, až přijde holka k sobě, řekneš jí: „Máš ho mít!“ a stojím ti za to, že už neomdlí.

Záv. Tys blázen, a já nemám času s tebou se zlobit. (Chce odejít.)

Afra. Ouha, tak mi neuklouzneš! Dříve mi slib, že dáš své dceři ženicha, když procitne, jakmile já odejdu, a když ho bude zase hned volat.

Záv. (pro sebe). Kdo je ta osoba, že jí to nemohu zhola odepřít?

Afra. No, bude to?

Záv. Nu ano, ano!

Afra. Tak, staroušku, a (k Isidorovi) tuhle jí dáš něco na svatbu. (Dá mu malou škatulku.) Řekni, že jí to posílá osoba, které jednou tři vlasy svěřila.

Isidor. Tři vlasy?

Afra. To není tuze mnoho, můžeš být pokojný, a vůbec musíš hledět, aby sis poklad, jaký je hezká věrná žena, zasloužil; tu uděláš nejlépe, když budeš mít pořád na paměti, že je žena korunou všeho stvoření, a že byste ubozí mužíčkové byli bez ženských jen malí, malomocní trpaslíčkové.

P í s e ň:

Když dáte pozor, tu je na muži znát,
že musí ho žena vždy do formy dát;
tam v ráji ho udělal z *hlíny* jen Bůh,
skrz ženu však vejde v něj srdce i duch;
ať muž se i vychloubá, že světa je pán
a ženě za vůdce a vladaře dán:
chytroušek ženuška se bude jen smát,
[a s pánem jak s panenkou z dřeva si hrát.]

Když muž ale cenu své ženušky zná,
tuť také v ní věrnou pomocnici má,

a chce-li on přece cos velkého hrát,
vždy bude mu ženuška po boku stát.
Nechť boj kyne pro vlast neb pokoje květ,
vždy bude ti ženuška nejkrasší svět;
hleď tedy svou ženušku laskavě ctít,
[pak budeš už anděla na zemi mít.]

Záv. Ne, jaká je to osoba! Mně se točí hlava, že nevím kde se za ni popadnout! (Odejde.)

Výstup 4.

Barnabáš, Voršila, děti, Šimon a jiní vystěhovalci. *Předešlí.* Později *Terezka* a *Závora.*

(Mezi tou scenou schází se pomalu vesnický lid a vítá příchozí. Afra se nepozorována vytratí.)

Bar. Zpívejte *laudamus!* polibte, děti, zem; tu jsme zase, a teď nás odtud ani deset koní nedostane; děj se co děj, snad bude přece nějaká existence!

Vor. I ba; hůř se nám nepovede, nežli když jsi byl presidentem.

Bar. Voršilo, *tacet!* Mně je teď jako by mi byly okolo srdce obruče praskly! To české povětří a to pivo! To je Amerika hadr!

Vor. Všecko dobře, ale jak se tady zmůžeme?

Bar. Nezoufej, sedmá svátosti! Podívej se, tohle jsou dvě ruce, které ještě něco vydají.

Šimon. Dovolte, přátelé, abych já se o to postaral.

Bar. Cože?

Šimon. Jsem starý muž, koukám do hrobu, vy jste učinili se mnou jako Samaritán ve vaší velké knize; na mně jste vyplnili slova učitele

svého, jehož moji otcové ukřižovali; doplňte míru lásky své a nechte mě u sebe, vždyť se modlíme k jednomu Bohu, Hospodinu od věčnosti, a jiného nemám na světě. Zatlačte mi oči a napište na hrob: Zde leží vděčný člověk! (Sahaje na kapsu náprsní.) Já něco zachoval, myslil jsem na poslední hodinu; teď se podívám, není-li vaše hospodářství zase na prodej. (Odejde do hospody.)

Bar. (poslouchal s podivením). Co je to? Voršilo, toť bude soudný den! Slyšela jsi?

Vor. Slyšela, a srdce mi trne radostí.

Bar. Děti, skákejte! zas bude existence! (K Isidorovi.) Nu, a co ty zde stojíš jako podřezaný kačer?

(Terezka vyběhne, za ní Závora, který počne mluvit s vystěhovalci.)

Ter. Pusťte mě, nechte mě! Ah můj Isidore!

Isidor. Terezko!

Ter. Teď jsi můj, teď se vyplnila připověd!

Isidor. Jaká?

Ter. Nesmím o tom mluvit. (Pro sebe.) *Tři dny* chtěla ode mne. Rozumím ti, dobrá lesní panno! za tři krátké dny štěstí celého života!

Isidor. Nu, jestli myslíš. Ale byla tady nějaká cizá osoba a nechala ti tuto škatulku; že prý jsi jí dala jednou tři vlasy. To ti posílá na svatbu.

Ter. *Ta* tady byla? Ah, podívejte se, pantáto, co jsem dostala ku svatbě! —

Záv. I co ti to napadá!

Ter. Dejte se uprosit, drahý pantáto!

Záv. Nu, pro mne; chce-li pan Isidor místo dětí mé *pole* vzdělávat —

Isidor. Pole, role, luka, lesy! všecko co budete chtít!

Záv. Tedy s Pánembohem!

Bar. Tak, tatíku, tak to mám rád! Teď je nechte shodit s kazatelny, a až budou okolo nich děti obskakovat, učte je písničce: „Kde domov můj, kde vlast je má!"

(Za všeobecného zpěvu opona spadne.)

Věno.

Fraška v jednom jednání.

(Pro král. zemské české divadlo v Praze rukopis.)

Osoby:

Cicero Kutílek.
Teresie, jeho manželka.
Žofie, jejich dcera.
Jeremiáš Suchánek.
Julius, malíř.
Josef Svoboda.

Pokoj. V zadní stěně dvě okna se širokými, skoro až na zem splývajícími záclonami. Vpravo a vlevo dvéře. Vlevo hlavní vchod. Pohovka, stoly a židle. Na zemi koberec.

Výstup 1.

Teresie a ***Žofie*** sedí zaměstnány vyšíváním u malého stolku. Později ***Kutílek.***

Ter. Znám dobře umění, milé dítě; ten mladík je výtečný malíř, naše podobizny jsou výborná díla, zvláště *tvá*. Kde jsi se s ním seznámila?

Žofie. Před třemi měsíci jsem ho ponejprv spatřila.

Ter. Ale kde?

Žofie. V plesu o svatbě Jana Svobody. Sedl si vedle mne a celý večer svou pozornost jen mně věnoval. Tu jsem se dověděla, že se jmenuje Julius a že naproti nám bydlí.

Ter. A že je malířem.

Žofie. Ano, a v tom jsem shledala příležitost, tatínka k jeho jmeninám našimi podobiznami překvapit.

Ter. To's měla šťastný nápad, dceruško.

Kutílek (vejde v županu, doutník maje v ústech; mluví velmi živě). Výborně, výborně, děti! Jste vždy pilné jako včelky, to mám rád. Ku včelám by vůbec měly všecky paničky a slečinky chodit do školy, aby se od nich pracovitosti naučily — avšak ony se spíše od nich naučí bzučet a bručet.

Žofie. Tatínek nás každý den s jiným zvířátkem porovnává.

Kut. Je pravda, v porovnávání jsem tak znamenitý jako můj veliký jmenovec, slavný řečník ve starém Římě, Cicero.

Ter. Včera jsi pravil, že se jmenoval Kikero.

Kut. Pravdu díš, dostalo se mi jména, o jehož vyslovení se učenci dosud hádají; Češi vyslovují je Cicero, Řekové prý je vyslovovali Kikero, Francouzové praví Sisero a Vlaši: Čičero; tím spůsobem arci nevím s jistotou, jmenuju-li se Cicero, Kikero, Sisero nebo Čičero. — Hrome! to „Čičero“ mi zhaslo doutník. Podej mi oheň, dceruško.

Žofie (jde k jinému stolku pro zápalky).

Ter. Což musíš celý den kouřit?

Kut. Ano, to musí být, ženuško. Kdo nekouří, nerozumí duchu našeho věku; naším stoletím vládne samý dým. Pohlédni do světa, spatříš všude jen dým — ohromné komíny, parníky, parostroje, parní mlýny — vše kouří, žádný oheň bez kouře — avšak také mnoho kouře bez ohně, jak na své dýmající mládeži vidíme.

Žofie (přináší rozžatou zápalku a zapaluje mu doutník).

Kut. (s úsměvem, bera ji za bradu). Tobě se však dostane jistě velmi ohnivého parostroje, neboť jsi krásná jako Venuše, která se z mořské pěny narodila; nyní se dělají z mořské pěny dýmky, a takové pěnovky každý muž miluje, zvláště jsou-li stříbrem kované.

Ter. Opět porovnání —

Kut. Kikeronské, a mám přitom čičeronské myšlénky na vdavky, neboť jest již nejvyšší čas, abychom svou dceru provdali. Rodiče musejí se nejvíce o to starat, aby své dcery co nejdříve

udali, jako kněhkupci své almanachy. Děvčata a almanachy musejí býti skvostně vázané, aby měly brzy odběratele, sice se stanou makulaturou; to však není již možné, jakmile se stanou paničkami, neboť pak zůstanou pro své muže povždy drahým *kapesním vydáním*.

Ter. Toto porovnání —

Kut. Bylo siseronské! — Opět mi zhaslo; oheň, Žofie! — Ano, milá manželko, opravdově pomýšlím na provdání naší dcerušky, chci však také, aby šťastno bylo dítě, které jsem pod tvým srdcem nosil.

Žofie (přistoupí k němu s ohněm).

Kut. Kdo však je hoden tohoto právě kikeronského díla? Učený by ji za živa učinil vdovou, poněvadž je povždy pohřben ve svých knihách; lékaři se opět jen tenkráte dobře vede, když je jiným špatně; básník by jí nebyl věrným, poněvadž se ustavičně kochá s musami a gráciemi; advokátu je manželství mrzutým procesem, který by měl rád s krku; také kupci jest žena mrzutým zbožím, neb on rád všecko zboží odbude, a ženu by si musel nechat.

Ter. Ty jsi velmi vyběračný. Již se přihlásilo mnoho řádných mužů, sotva ale vyslovili, jak se jmenujou, hned jsi každého zkrátka odbyl.

Kut. Ano, ano, jak se jmenujou! Nevíte, že mi na tom nejvíce záleží?

Ter. Kdo je mladý, hezký, v dobrém stavu — má-li totiž dobrý obchod, výnosný úřad, skvělé vyhlídky —

Kut. Oho! ty požaduješ mnohem více nežli já, tolik dobrého já ani nechci; já se netážu, co který nazývá *svým*, nýbrž jen jak on *sám* se nazývá, to je hlavní věc. Jen mě nechte, již mám někoho

za lubem. Za týden bude Žofii dvacet let, a v den svých dvacátých narozenin musí býti provdána!

Žofie (úzkostlivě). Ale tatínku —

Ter. Proč tak rychle?

Kut. Musí to být! nezvratně!

Žofie. Nechte tedy abych sama si volila. Nechci býti tak nešťastna jako moje přítelkyně Anna, která také o překot si musela jistého pana Jana Slamotrusa vzíti.

Kut. (zděšeně). Jan Slamotrus! J. S.! Nebesa — to by byl muž pro mne, či vlastně pro tebe! Hrom a peklo! proč jsi mi o tom nic neřekla? Toho bych byl nepustil a žádná Anna by mně ho nepřebrala.

Žofie. Což ho znáte?

Kut. Ani za mák; ale to nic neškodí. Chce-li se jenom nějaký J. S. ženit, je to vše co si mé srdce přeje. Oh, óh! to je nehoda, že jsem toho chlapíka nedostal!

Ter. To nepochopuju.

Žofie. Já však bych si ho nebyla za žádnou cenu vzala, je o mnoho starší než vy, milý tatínku.

Kut. Je ale J. S.!

Žofie. Nosí paruku.

Kut. Je ale J. S.!

Žofie. Je ošklivý až hrůza!

Kut. Je ale J. S.!

Žofie. Šilhá.

Kut. Což nesmí muž mít žádnou chybu? Není to J. S.? A to je přednost, která všecky ostatní chyby vyrovnává. Jak krásně by se mně to bylo hodilo! Ale ztraceno je ztraceno; nemluvme více o tom. (Tajuplně.) Ostatně mám již něco za lubem. Spolehejte na svého Kikerona, děti, a nechte mě teď o samotě.

Ter. Proč to opět?

Kut. Poněvadž chci přemýšlet, a přitom nesmí mě nikdo vytrhovat; musím míti pokoj, a o pokoji nemůže býti řeči, když je ženská na blízku. Čisťte a připravujte celý dům — vyšňořte všecko co nejskvostněji, neboť váš Čičero má velikou myšlénku v hlavě, která se ve čtyry a dvaceti hodinách vtěliti musí. (Odvádí je k postranním dveřím.) Jděte jen a nechte mě, budete jistě spokojeny se svým Siseronem.

Výstup 2.

Kutílek sám.

Kut. Nejde to tak lehce s tím vdáváním, jak by si člověk myslil. Šlo by to, kdybych jen potřeboval *zetě*, ale já potřebuju zetě s J. S., a ti nerostou na stromích. A já ho nutně potřebuju, poněvadž teta mé dceři odkázala šedesát tisíc zlatých s tou hloupou podmínkou, že Žofie musí býti o svých dvacátých narozeninách provdána, jinak že všecky peníze připadnou vzdálenějším příbuzným. Já schválně tuto podmínku své rodině zatajil; nebo kdyby má dcera byla věděla, že musí býti ve svých dvacíti letech provdána, byla by již ve svém desátém roce chtěla býti dvacet let stará. — Již před několika lety jsem se ohlížel po nějakém zeti, také jsem nalezl výborného: Jakub Sévald, syn mého přítele v Terstu. Celou věc jsme my otcové podle obchodního spůsobu krátce a řádně uzavřeli, skoupil jsem skvostné věci na výbytnou pro svou dceru, jako by byla kněžnou; hromadu plátna, povlaky, ubrusy, ručníky, pokryvky, peřiny, polštáře, záclony, kuchyňské zástěrky, kávové a čajové náčiní — prádlo pro děti — dva tucty velkých stříbrných lžic, též tolik lžiček kávových,

velké lžíce nabírací, všecky druhy stříbrných nožů a vidliček, stříbrné slánky, stříbrnou toaletu, a tak dále a tak dále — a do všeho jsem dal začáteční písmeny budoucích manželů Jakub a Žofie Sévaldovi — J. Ž. S. — dílem nesmazatelným chemickým inkoustem vkresliti, dílem velkými gotickými písmenami vrýti. Když takto celé to krásné věno bylo pohromadě, přijel jsem do Terstu, abych ženicha s sebou domů vzal — toho ale zatím místo mne *čert* vzal, neboť byl chlap ujel s nějakou tanečnicí do Ameriky, a já zůstal s těmi tisíci J. Ž. S. na holičkách, nemaje žádného J. S. pro svou dceru. Jiný hlupák na mém místě byl by chemický inkoust ze všech látek vystříhal a všecko to stříbro dal přelejt, nebo by celé to věno za poloviční cenu prodal — (tváří se chytrácky) ale takový Cicero není! Kikero je dobrý špekulant, který je připraven na všecky případy. Myslil jsem si: Mohl-li jsi pro svého zetě J. S. opatřit věno, můžeš nyní také pro své věno zaopatřiti nového J. S. zetě. Chodil jsem tedy jako Diogenes se svítilnou po světě, hledaje lidi s J. S. — ale jen potají. V tom jsem dostal zprávu z Terstu, že onen ženich z Ameriky se navrátil — nota bene bez tanečnice. Já tedy honem do Terstu, avšak dnes tam dorazím a včera čertův chlap ujel zase s jistou herečkou do Petrohradu. Toho jsem již měl dost! Jel jsem domů a tu jsem přisahal, že prvního J. S., kterého napadnu, učiním svým zetěm, neboť osudné dvacáté narozeniny mé dcery byly již přede dveřmi. Hledám J. S. po celém městě, čtu ve všech ulicích štíty všech obchodníků, továrníků a řemeslníků, ale jako bych byl měl učarováno — A. S., B. S., C. S., R. S., P. S. — celou abecedu s S. jsem našel, jen žádné J. S.! Konečně se mi do-

stalo do rukou konto, podepsané: Jaromír Souhrada, zahradní ulice, číslo 2049. Letím tedy do zahradní ulice, chytím podomka za krk a tážu se bez dechu: „Jaromír Souhrada?“ — „Ve čtvrtém patře, vlevo od schodů, číslo dveří 19.“ — Hrnu se po schodech až do čtvrtého patra, vyrazím dvéře číslo 19 a najdu skutečně svého J. S., byl to ale starý sedmdesátiletý švec, který již měl šestou ženu a půl tuctu dětí. Sletím tedy opět po schodech všech čtyr pater a klnu osudu, který mě poslal aprilem. Na ulici potkám hezkého mladíka, jenž kouřil, a mně byl právě doutník zhasl. Prosím ho tedy za oheň. „S radostí, pane Kutílku!“ — „Znáte mě?“ tážu se; „kdo pak ráčíte být?“ — „Jsem Julius Sever, k službám.“ — „J. S.!“ vykřiknu v radosti a chci ho chytit honem za límec. On ale snad myslil, že jsem se zbláznil, utíkal předemnou, jako by za ním hořelo, já pak tu stál s dlouhým nosem a zase bez J. S. — A tak se mi dělo stokráte. Někdo by snad se domníval, že mně již došla trpělivost a že celé věno se všemi J. Ž. S. hodím mezi historické haraburdí? Oho! tak lehkomyslný Kikero Kutílek není — vyhodil jsem poslední trumf, dnes to praskne, proto jsem poslal ženské pryč. (Slyšeti lehké klepání na dvéře.) Dále! Čert ví, co jsem to asi opět vyšťoural, je to ale J. S., a narozeniny jsou za týden. (Opětné klepání. Kutílek křičí:) Dále!

Výstup 3.

Jeremiáš. Kutílek.

Jer. (pravá to karikatura vyzáblého hlupce; úzkostlivě vstupuje). **Bezpochyby mám čest, s panem Ciceronem Kutílkem —**

*

Kut. Ano, ano, jen dále. Co si přejete?

Jer. (prosebně se blíží). Prosím o lhůtu.

Kut. Lhůtu, to je tolik co čas? To musíte se obrátit k Saturnovi, já nevedu obchod s časem. (Pro sebe.) Tohle je zatrolené J. S.! (Nahlas.) Zkrátka, co chcete?

Jer. Ach! jsem muž mizerie.

Kut. To vidím.

Jer. Pustil jsem se do nešťastných špekulací a —

Kut. A podpisoval jste směnky?

Jer. Bohužel! Ty proklaté směnky čert vynašel.

Kut. Neproklínejte výborné obchodnické ustanovení, to si vyprosím; rešpekt před směnkami!

Jer. Ach! já mám před nimi veliký rešpekt, zvláště před tou, kterou *vám* dnes mám vyplatit. Pane Kutílku, já nemám těch tisíc zlatých.

Kut. Vy tedy jste —

Jer. Nešťastný Jeremiáš Suchánek, který tu směnku přijal.

Kut. (pro sebe). Je to sice pravý hastroš — je ale J. S.! jsem rád, že ho mám. (Zamyká hlavní vchod.)

Jer. (v úzkosti, pro sebe). Proč pak mě už nyní zamyká?

Kut. (přináší židle). Sedněte si, milý pane!

Jer. (se klaní). Ó! prosím, já se již naseděl dost, neboť jsem byl také z nešťastné špekulace redaktorem.

Kut. (uhodí židlí o zem). Ke všem čertům! sedněte pak! (Zdvořile.) Prosím!

Jer. Jste velmi laskav! (Pro sebe.) Oči se mu jiskří jako tygrovi. Co pak semnou zamýšlí? Třesu se na celém těle.

Kut. (mocně ho vtlačí na židli). Račte jen sednout.

Jer. (schvácen, pro sebe). I ty můj božíčku! (Nahlas bojácně.) Šlechetný pane, jsou případy v životě —

Kut. Že se nemohou platit dluhy, není-li pravda? Špatně jste špekuloval?

Jer. Velkolepý záměr se mi překazil. Dobrý můj přítel, jenž se do Brasilie vystěhoval, psal mi odtamtud, že je tam hrozné horko a málo studených nápojů. To ve mně vzbudilo velikou myšlenku: zaopatřiti celou Brasilii občerstvením. Sháněl jsem peníze, vypůjčil jsem kde se mi dostalo úvěru, skoupil jsem přes dvacet tisíc centnýřů ledu, uložil jej do dvojatých beden a zaslal jsem celý ten náklad svému příteli do Ria de Janeira. Avšak, strašné neštěstí, pane! celá ta krásná špekulace se rozplynula — pravá potopa prý stala se na moři, neboť všechen můj led se byl rozpustil.

Kut. (pro sebe). I ty tulipáne nade všecky tulipány! A toho mám dát své dceři? Je to ale J. S., a konečně je hloupost chybou, kterou si manželé často rádi odpouštějí.

Jer. Ze směnek, ježto jsem byl podepsal, dostala se jedna do vašich rukou —

Kut. (pro sebe). Já se o ni dral pro to J. S.! (Nahlas.) Ano, mám tu směnku, pane Jonáši —

Jer. Jeremiáš!

Kut. Vše jedno, J. je J.! (Upřeně naň hledí.) Jste ženatý?

Jer. (pro sebe). Budu lhát, aby měl semnou útrpnost. (Nahlas.) Ach! ó!

Kut. (vyskočí). Ach a ó? Jste tedy ženat?

Jer. Prosím vás ve jménu své drahé ženy —

Kut. (zlostně). Ženy? Hrom a peklo! zase jsem se ošidil!

Jer. (drží ho za župan, prosebně). Slitování, pane! smilujte se nad mým dítětem a mými třinácti ženami — ne, ne, naopak, prosím, naopak!

Kut. Třináct dětí máte?

Jer. Až dosud. (Utírá si oči.) Za několik dní ale očekávám ještě dvojčata.

Kut. (zlostně). Kliďte se mi z domu, vy brasiliánský nakladači ledu!

Jer. Smilování! slitování!

Kut. Nemám slitování s člověkem, jehož celé movité jmění sestává z třinácti dětí a který má ještě k tomu vyhlídku na dvojčata. Přitom ještě dluhy dělat — to není k odpuštění! Něco jiného, kdybyste byl svobodný, o nikoho se starat nemusel —

Jer. Prosím — prosím — vždyť jsem svobodný.

Kut. Cože? Tedy vaše žena —

Jer. (utírá si slzy). Zemřela.

Kut. A těch třináct dětí?

Jer. Zemřely všecky za ní.

Kut. A dvojčata?

Jer. To jsem se mýlil se svým přítelem v Brasilii, který mi včera psal, že pro to velké horko tam očekává nyní dvojčata.

Kut. Je to pravda?

Jer. Na mou čest, má žena je vdovou — ne, já jsem vdovcem, chci říci.

Kut. Tedy *já* vám dám jinou ženu.

Jer. (s otevřenými ústy). Jinou ženu? Snad také ihned třináct dětí a dvojčata k tomu?

Kut. Nemluvte hlouposti. Svou dceru vám dám.

Jer. (radostně pláče). Jak že? vy chcete být mým zetěm?

Kut. (nevrle). Nezblázněte mě svou hloupostí. Buďto si vezmete mou dceru, nebo (vytáhne z tobolky

směnku) vámi jinak zatočím. — Ostatně obdržíte s mou dcerou věno šedesáti tisíc.

Jer. Šedesáte tisíc! Nebesa, to by bylo ledu pro Brasilii!

Kut. Opovažte se! — Mimo to je s věnem dcery mé spojeno nádherné výbytné; všecko již je vaším jmenem vyznačeno.

Jer. Šedesát tisíc! — Prosím o závdavek.

Kut. (dá mu směnku). Zde vaši směnku, abyste se přesvědčil, že smýšlím opravdově.

Jer. Mou směnku — račte dovolit, to je špatná listina, směnka znějící na tak mizerného dlužníka za nic nestojí.

Kut. Milý pane Isaiáši —

Jer. Jeremiáši!

Kut. Budete míti radost ze skvostného výbytného své nevěsty — nesmírné množství nejkrásnějších J. Ž. S. (Objímá jej.) Zblázníte se radostí!

Jer. Kde pak se vlastně panna dceruška do mne zamilovala?

Kut. (pro sebe). Ta by se asi do tebe zamilovala! (Nahlas.) Jakživa vás neviděla — avšak rozličné okolnosti — čas ubíhá, a za osm dní musí býti má dcera vdána.

Jer. (chytrácky). Aha!

Kut. (zlostně). Co znamená tohle „aha“? Ještě jednou takové „aha“, a já vám něco udělám, že budete křičet „oho“ a „ouvej“ místo „aha“! — Koupil jsem vaši směnku, chtěje s nějakým J. S. vstoupiti do obchodního spojení, abych pak nemusel svou dceru dáti zcela cizému člověku. Nyní aspoň vím, že jste muž, který se zabývá velikými záměry a který umí zakládat slavné lednice. — Tu však přichází má paní a dcera; prosím vás, držte hubu a mluvte rozumně.

Výstup 4.

Teresie. Žofie. Předešlí.

Kut. Paní manželko a slečno dcero — zde vám představuju nadějného syna svého nejlepšího přítele; je to nad míru vzdělaný, mladý, duchaplný a podnikavý muž.

Jer. Můj otec sice již nežije, ale má matka zemřela ještě dříve než jsem se narodil.

Kut. (tiše k němu). Držte hubu, pro všecko na světě! (Nahlas.) Tento milování hodný mladík již mnoho chvalitebného prodělal ve světě — dlouhý čas byl v Brasilii — za poslední doby se zdržoval —

Jer. V kriminále pro uveřejnění provolání k táboru —

Kut. Ano, trpěl také pro vlast! Ani bys nevěřila, milá dcero, jak zdárný to jinoch.

Jer. Která pak je slečinka, ta mladá, nebo ta stará?

Kut. (pro sebe). I ty strašný hlupáku! (Představuje.) Moje paní manželka — má jediná dcera Žofie.

Jer. (nemotorně se klaní). Opravdu, je to kapitální holka, ta vaše dcera, pane Kutílku!

Kut. (pro sebe). I ty hulváte!

Žofie (se smíchem k matce). Hahaha! jak se vám líbí ten duchaplný pán? (Upustí šátek.)

Kut. Hehehe! jak se šelma přetvařuje! Věru, je to nejmoudřejší a nejdvornější mladík, jakého jsem kdy poznal.

Jer. (k Žofii). Poslouchejte, panenko, upustila jste šátek.

Kut. (zlostně). Tedy ho zdvihněte, prkený Mojžíši!

Jer. (lekne se a klopýtne zdvihaje šátek). To je kapitální šáteček. (Utře si ním nos.) Je vidět, že nešňupete, slečinko. (Dá jí ho.)

Žofie (pro sebe). Znamenitý hlupec!

Kut. (přemáhaje zlost). Prosím vás, jděte domů, vemte slavnostní oblek na sebe, a přineste si své písemnosti.

Jer. Všecky své písemnosti?

Kut. Všecky, to se rozumí. Nepřijďte ale pozdě k obědu, pospěšte si; ve tři hodiny jíme.

Jer. Již letím! (Klaní se nemotorně, hledí zamilovaně na Žofii, ve dveřích jí pošle hubičku a odejde.)

Kut. (pro sebe). Toho bych hnal, kdybych honem sehnal *jiného* J. S.!

Žofie. Co pak to vše znamená, tatínku?

Kut. Nic, nic — jen tak obyčejnou hostinu po přátelsku; ale nějak se musím přece dáti vidět před synem svého starého přítele; pojď, stará, sestavíme spolu jídelní lístek. (Vezme manželku za ruku a odejde s ní.)

Žofie (sama). Nebesa! snad otec nezamýšlí s tímto hlupákem to, o čem před chvílí mluvil? Kdybych jen mohla se svým Juliem promluvit! (Hledí z okna.) Ha! tamto stojí a ukazuje, že by také rád semnou mluvil — již jde — o Bože! jen aby nás otec neviděl!

Výstup 5.

Julius. Žofie. Později *Kutílek.*

Jul. Odpusťte, drahá Žofie, že se osměluji — avšak již tak dávno tomu, co jsem vás neviděl!

Žofie. Ach! jsem ve hrozných úzkostech, milý Julie!

Jul. Probůh! co se stalo?

Žofie. Otec nám dnes předvedl nějakého mladíka, a z celého způsobu, jak jej uvítal, lze se obávati, že se jedná o mé provdání.

Jul. To není možná!

Kut. (za scénou). Lízinko! Lízinko!

Žofie (se strachem). Otec jde — prosím vás, skryjte se!

Jul. (chce do vedlejšího pokoje). Tam?

Žofie. Ne, ne — zatím za záclony. (Dovede jej k oknu a spustí záclony, tak že jest jen špičky jeho bot viděti.)

Kut. (vstoupí). Kam do pekla ta holka schovala mé boty? Neviděla's je, Žofie? (Hledá po pokoji.)

Žofie. Zde nejsou, tatínku.

Kut. (křičí). Lízinko! Lízinko! — Ta holka začíná býti nepořádnou; musí být zamilována, protože již nějaký čas dělá všecko naopak. Snad mi dala boty do jídelny. (Spatří Juliovy boty.) Ah, tu jsou. (Chce k oknu.)

Žofie (uleknuta vykřikne). Tatínku!

Kut. (spěchá k ní). Co pak je ti, beroušku?

Jul. (zdvihne jednu nohu do výšky).

Žofie. Píchla jsem se špendlíkem. (Pro sebe.) Co si počnu?

Kut. Hlouposti! pro špendlíkové píchnutí musíš dělat takový rámus? (Hledí k oknu.) Hrome! co to? tu chvíli jsem tam viděl zřetelně obě boty, a nyní je tam jen jedna. (Jde tam a sáhne po botě.) Ah! ah! (Běží k Žofii.) Prosím tě, Žofie —

Žofie (v největší nesnázi). Co pak, tatínku?

Kut. (potichu). V mých botách je zloděj!

Žofie. Ó Bože!

Kut. Honem běž pro policajta!

Jul. (vystoupí). Mýlíte se, pane.

Žofie (pro sebe). Musím se svěřit matince, ať ona zaopatří hromosvod v této bouři. (Odkvapí.)

Kut. (ve své horlivosti z počátku si Julia dobře neprohlídne). Pane, jak jste přišel do mých bot? co chcete v mých botách? máte mé boty za hospodu, do které můžete vstoupiti kdy se vám líbí? Pane, nechci vás urážet, nechci říci, že jste zloděj, ale nestydatý, drzý loupežník jste, který za světlého dne — (Nyní teprv upřeně naň hledě.) Ha! pan Julius Sever — můj J. S., u kterého jsem si doutník zapálil —

Jul. (pro sebe). Již se ho zase chytá fantaz! (Nahlas, couvaje.) Ano, pane Kutílku — odpusťte však —

Kut. (skočí k němu a křečovitě ho drží za límec). Stůjte! Tentokráte mi neupláchnete, šlechetný kuřáku! Konečně mám J. S., jak si ho ani lépe vymalovati nelze. Kruťte se jak chcete, mně se již nevykroutíte! Ani nevíte, kolik nocí jsem pro vás probděl.

Jul. (v nesnázi). Prosím vás, pane Kutílku —

Kut. (pevně ho drže). Ani muk! v mé moci zůstanete!

Výstup 6.

Teresie. Žofie. Předešlí.

Ter. Co činíš, muži?

Žofie. Tatínku, snad nechcete —

Kut. (vítězně). Mám již J. S., a sice nejkrásnější J. S., jaké jen může být!

Ter. Ten pán není zloděj.

Žofie. Já ho dobře znám.

Kut. (pustí Julia, drží ho ale ještě za šos). Ty že ho znáš?

Ter. Já také, vždyť je to náš pan soused, výtečný malíř.

Kut. Věděly jste tedy, že je takový J. S. v sousedstvu, a nic jste mi neřekly? Strašná lehkomyslnost, trestuhodná nedbalost! (Juliovi.) Více se nerozloučíme, šlechetný kuřáku! — Rozumí se, že jste svobodný?

Jul. K službám.

Kut. Tím způsobem asi také nemáte byt sám pro sebe, nýbrž bydlíte zase u nájemníka?

Jul. Tak jest, nepochopuju však —

Kut. Neprodleně se vystěhujete!

Žofie. Jakže, tatínku, ani v sousedstvu ho nechcete trpět?

Kut. Ne! tvůj tatínek Cicero netrpí takového souseda — Kikero ho musí míti blíže u sebe — (objímaje Julia) Čičero chce tak výtečného malíře chovati ve svém domě, na svém srdci!

Žofie (radostně). Tatínku!

Ter. Nemohu svého muže pochopit!

Jul. (radostně). Rozumím-li dobře?

Kut. Ano, šlechetný kuřáku, vy mi rozumíte. (Pro sebe, mne si radostně ruce.) *Takový* J. S. se mi líbí!

Jul. Žofie mou?

Kut. Vaší, nemá-li ona a matka nic proti tomu.

Žofie. Ó, já pranic!

Ter. Přeju aby má dcera byla šťastnou.

Kut. Bude šťastnou, neboť jsem našel konečně pravého!

Výstup 7.

Jeremiáš. Předešlí.

Jer. (v zeleném fraku, má žlutou vestu, vysoký nákrčník s ohromnou mašlí, bílé rukavice, které jsou mu veliké, atd.; pod paždí velký balík papírů). Tu jsem se všemi svými písemnostmi —

Kut. Kdo to?

Jer. Já, pane tcháne.

Všichni. Tcháne?

Kut. Čert je vaším tchánem, vy brasiliánský lední ptáku! Utřete si hubu a pohleďte tamhle! (Ukazuje na Julia a Žofii, kteří spolu milostně rozprávějí.)

Jer. Jemine! tiť se cukrujou?

Kut. Co je vám do toho!

Jer. Dovolte, mně je mnoho do toho.

Kut. Proč?

Jer. Protože panenka je mou nevěstou a protože jste mi již na ni dal závdavek.

Kut. (křičí). Vy jste hlupák!

Jer. (křičí ještě víc). Já si ji musím vzít!

Kut. (strká jej ze dveří). Kliďte se z mého domu, mizerný špekulante, marnotratníku, buřiči, táborito!

Jer. (křičí). Jemináčku! Myslíte, že jsem se proto tak vystrojil, abyste mě vyhodil? To je podivné zasnoubení!

Kut. (jej vystrčí).

Ter. Ale, Cicero, jak to nakládáš se synem svého starého přítele?

Kut. Já se zmýlil, není to syn mého přítele — je to lední muž s třinácti dvojčaty, který posílá ledové spousty do Brasilie, a čert ví co mi tu všecko nabalamutil.

Ter. Vždyť jsi byl do něho celý zamilován.

Kut. Protože je J. S.; zde jsem ale našel lepšího J. S., s kterým mě nyní nechte o samotě; strojte zatím k tabuli.

Žofie (vesele). Pojďme, maminko; brzy se pro vás vrátíme, drahý Julie! (Odejde s matkou, Julius jí něžně políbil ruku.)

Kut. Tedy se již dlouho znáte s mou dcerou, vy Kuliferdo?

Jul. Svému umění děkuju lásku vaší slečny dcery. Náhodou se totiž dověděla, že jsem malíř, a žádala mě, bych ji a milostpaní maloval k vašim jmeninám.

Kut. No, to je hezké, že mi něco namalujete k mým jmeninám.

Jul. Prosím však za mlčenlivost, abyste své rodině radost nezkazil. Mám to již hotovo — (vyndá obraz) dcera i matka na jednom obraze; posuďte sám.

Kut. Ah, ah — výborně! zvláště čepec mé manželky je jako živý, jen mluvit! — Co pak ale je zde v rohu napsáno?

Jul. Začáteční písmeny mého jména: J. C.

Kut. (zaražen). Což se nejmenujete Sever?

Jul. Ano, ale ne s S, nýbrž francouzsky s *Ce*, totiž: C'estvere.

Kut. (rozzloben). Dovolte, Sever je *české* slovo.

Jul. Já však jsem rodilý Francouz.

Kut. (nanejvýš rozzloben). Pryč z mého domu, nestydatý Francouzi! Jak jste se mohl opovážit zamilovati se do mé dcery, an se píšete hloupým C a ne S? A ješto se tak hloupě píšete, tedy jste se také měl tak hloupě vyslovit: Cever a ne úskočně: Sever. Měl jste mě za blázna, Kikero však není zádný blázen, rozumíte?

Jul. (úzkostně). Již to na něj zase jde!

Kut. A nedosti na tom, že jste se do mé dcery zamiloval, vy se také opovažujete její odemne vám nabídnutou ruku přijmouti! Jako poctivý muž jste měl říci: „Já této ruky nejsem hoden, poněvadž nejsem J. S.; já jsem mizerný J. C.“ Pak bych vás byl jednoduše vyhodil, a vše by bylo v pořádku. Nyní jsem ale místo vás *jiného* vyhodil — ó já nešťastný! — poctivého Jeremiáše

Suchánka — výtečného špekulanta, zakladatele velikolepých lednic v Brasilii. (Spěchá k oknu.) Pane Jeremiáši Suchánku! (Radostně.) Ha! tamto vychází z kavárny — bezpochyby zase kul veliké záměry se zmrzlinou — ó, máť on obrovského ducha! (Volá ven.) Prosím, prosím, račte na slovíčko, pane Jeremiáši Suchánku! Té drožce tam řekněte, aby na nás čekala — pojedeme hned k notárovi, aby zhotovil svatební úmluvu. — Prosím, račte jen honem nahoru, nejdražší příteli! (Obrátí se k Juliovi.) A co vy tu chcete? Pryč! ať vás již nevidím!

Jul. (pro sebe). Ubohý člověk, skutečně se zbláznil.

Výstup 8.

Jeremiáš. Předešlí.

Jer. (nesměle vstrčí hlavu do pokoje). Voláte to mě? Platí-li to jinému, tedy jen řekněte —

Kut. Vám, vám, drahý příteli! Jen dále! Co pak tak dlouho nepřicházíte?

Jer. (pomalu se blíží). Mně se zdá, že jsem tu již byl.

Kut. Kdy pak, můj nejdražší?

Jer. Prvé — nevíte již, jak jste mě vystrčil?

Kut. Já — vás?

Jer. (žalostně). Ba arci, vyhodil jste mě.

Kut. Není možná! Já se mýlil bezpochyby s tímto. (Ukáže na Julia.)

Jer. Aha! to je možné.

Kut. (k Juliovi). Vidíte, jak těžkých přechmatů se vinným stáváte: tohoto mladíka, svého milovaného zetě, jsem místo vás vyhodil. Nahlédnete tedy, jak jste zde zbytečný.

Jer. Velmi!

Jul. Ale, pane Kutílku —

Kut. Ještě se vám odtud nechce? (Zlostně se naň sápe.) Okamžitě se kliďte, dotíravý kuřáku; beztoho jste tenkráte kouřil jen krejcarové! Pryč, sice vás —

Jul. (odkvapí stranou, kudy ženské byly odešly).

Kut. Tak, nyní máte zadost učinění, pane zeti!

Jer. Hehehehe! to mám radost. Já již nebudu vyhozen, není-li pravda?

Kut. S dovolením, vaše jméno začíná s S? nevězí za tím žádný francouzský klam? má Suchánek poctivé české S na začátku?

Jer. Je-li to S poctivé, nevím, ale české je. Ostatně, nelíbí-li se vám na začátku, dáme ho do prostřed, potom se budu jmenovat Us-chánek — či ne, Němci by mě pak jmenovali Ušánek.

Kut. (netrpělivě). Ušánek? Ať vás nepopadnu za uši pro takové nápady! — Co se ale taháte s takovou spoustou papírů?

Jer. Řekl jste mi, abych si přinesl všecky své písemnosti — tu jsou, školní vysvědčení, nákladní listy, obžalovací nálezy a tak dále.

Kut. (pro sebe). Ó ty svatá prostoto! je to strašlivé, že není jiné J. S. k nalezení! (Nahlas.) Já chtěl jen *ty* papíry, kterých je k zasnoubení zapotřebí.

Jer. Notář je z toho vyhledá. Jeďme, drožka čeká.

Výstup 9.

Žofie. Julius. Předešlí. Později *Teresie* a *Svoboda.*

Žofie (spěchá ke Kutílkovi). Ach, drahý tatínku, můj ženich mi sdělil, že prý máte strašné bolení hlavy. Mám poslat pro lékaře?

Kut. Jaké bolení? kdo má bolení hlavy?

Žofie. A že prý jste chvílemi jaksi pomaten?

Jer. Ano, ano, před chvílí se také tak zmátl, že mě místo jiného vyhodil.

Kut. (k Žofii). Kdo že je pomaten, prostořeká panenko?

Žofie. Podivný způsob, jak se k mému ženichu chováte, arci ukazuje, že není u nás vše v pořádku —

Kut. A to ti tvůj ženich řekl?

Žofie (ukazujíc na Julia). Ano, zde.

Kut. Tento? Sama jsi pomatena — ten není tvým ženichem, nýbrž tento zde (na Jeremiáše), pan Jeremiáš Suchánek.

Teresie (vstoupí a uvádí Svobodu). Milý manželi, zde pan Josef Svoboda —

Kut. (popadne ho). Jak že se jmenuje ten pán?

Ter. Pan Josef Svoboda.

Kut. (vítězně). Mám ho! mám ho! J. S.! to je on! (K Juliovi a Jeremiáši.) Kliďte se oba! (K Svobodovi.) Chcete žádati za ruku mé dcery, je-liž pravda?

Jer. Kolik pak ruk asi má jeho dcera?

Svob. Dovolte, pane —

Kut. (křičí). Dostanete ji!

Svob. Prosím, já —

Kut. A skvostné věno k tomu — jen se neupejpejte — zde ji máte. (Vezme Žofii za ruku a nutí ji, aby objemula Svobodu.) Rosťtež a množte se!

Žofie. Ale tatínku —

Jer. Ale pane tcháne, drožka —

Kut. Sedněte do ní sám a ujíždějte!

Jer. To nemohu trpět — já se ohražuju —

Kut. (vezme ho za límec a vystrčí ho ze dveří). Pryč! (Vrací se k Svobodovi.) A nyní, pane zeti —

Svob. (křičí). Já jsem již ženatý!

Kut. Ženatý? (Běží ke dveřím a volá.) Pojďte sem zase, pane zeti!

Jer. (se vrací). Zase jste se zmýlil?

Kut. (oddychne si). Odpusťte, nechtěl jsem vás urazit.

Ter. Pan Svoboda se zasnoubil se slečnou Želinou, a poněvadž náhodou viděl věno naší dcery, které je tak krásně samými J. Ž. S. ozdobeno —

Kut. Nu? nu?

Svob. Tedy bych to vše rád koupil za tutéž cenu, jakou jste sám za to dal.

Kut. (jásá). Výborně! Teď si může Žofie vzíti koho chce.

Jul. Ó díky, díky!

Kut. (spojuje jejich ruce). Tu ji máte, pane *Cevere!*

Ter. Pro věno tedy —

Kut. Hledal jsem J. S., aby se ženich hodil k věnu — to je spůsob zdárného obchodníka.

Jer. Kdy pak pojedem, pane tcháne?

Kut. Kdo je vaším tchánem? nevidíte, kdo je mým zetěm? Vaše svatba se rozplynula jako vaše ledy na cestě do Brasilie.

Jer. To si vyprosím — dvakráte být vyhozen —

Kut. (chytne ho za límec a vystrčí ho). Všeho dobrého do třetice!

Všichni (se smějou).

(Opona spadne.)

Dva lístky.

Veselohra v jednom jednání.

Osoby:

Jirka, mladý rolník.

Rozárka, jeho milá.

Chňap, vesnický lazebník.

Děj na návsi.

Výstup 1.

Jirka. Později *Chňap.*

Jirka (drže psaní v ruce a poskakuje si). Hejchuchu, to je radost! ani nevím co radostí počít. (Líbá psaní.) Děkuju vám nastokrát, pane kantore, že jste mi dal tolik pohlavků, až jsem se naučil čist. Nynčko to mám černé na bílém, že mě má Rozárka ráda; zde to stojí, její vlastní rukou psáno. Pro větší radost přečtu si to ještě jednou. (Čte.) „Můj milý příteli!“ — Já jsem její milý přítel! ach, to je sladké jako med! — „Dávám ti vědět, že mi otec nechává na vůli, abych si vybrala koho chci, buďto tebe, nebo našeho lazebníka Chňapa. Komu více přeju, to už víš. Nynčko dělej co se ti líbí, milý příteli!“ — Ano, už vím co udělám: poběhnu k Rozárčinu otci a budu ho prosit, aby hned ustanovil, kdy bude naše svatba. (Chce jít a opět se vrátí.) Ještě něco mi připadá. Rozárka má hezký statek, já jen malý domek; byl bych radši, kdybych já byl tak bohatý jako ona a ona tak chudá jako já. Ale snad vyjdou moje numera, a pak bude vyhráno, pak mi Rozárka dozajista neujde. — Kam pak jsem dal tu cedulku? (Hledá ji.) Aha, tu je! 19, 27, 48. Hezká numera! Stará kovářka povídala, že vyjdou dozajista. — Ah, tu přichází můj nepřítel! Musím je schovat, aby je neviděl.

Chňap (vejde). Serbus, pane Jiříčku! Dobrého zdraví!

Jirka. Děkuju pěkně, pane Chňape!

Chňap. Jak se máme, co děláme? jak prej?

Jirka. Třebas.

Chňap. Třebas? Já se ptám, jak se máme?

Jirka. Já myslil, že jste řekl, že jdete na frej; proto jsem odpověděl: Třebas.

Chňap (vezme ho za ruku). Ale řekněte mi, proč se pořád škaredíte, když s vámi mluvím? což jsem vám ublížil?

Jirka. Mám své příčiny.

Chňap. Já je mám také a nejsem přece takový jako vy.

Jirka. Není jeden jako druhý.

Chňap. Blázínku, proto že chodíme spolu za jednou holkou, nesmíte se hned zlobit; proto zůstaneme přece přátelé.

Jirka. I dejte mi pokoj! to víte, že vás nemůžu vystát.

Chňap. Jiříčku, mně je vás líto. Jste arci hezký, dobře zrostlý hoch; ale proto jsou zde ještě jiní lidé, řádní lidé, a nezalezou hned za kamna.

Jirka. Moje osoba nedovede arci tolik jako vaše huba. (Odchází.)

Chňap. Počkejte, půjdu s vámi až ku škole. Já přinesl panu kantorovi z Prahy numera.

Jirka (obrátí se). A jaké vyšly?

Chňap. Vsadil jste také?

Jirka. Jen mi řekněte, jaké vyšly?

Chňap. Hnedky uslyšíte. (Dá brejle na nos, vyndá ceduli a čte.) 27, 20, 48, 12, 19...

Jirka. Počkejte (vyndává svou ceduli) — jaké jsou ty numera? Je mezi nimi také 19?

Chňap. Je.

Jirka. 27?

Chňap. Je.

Jirka. 48 také?

Chňap. Také.

Jirka. A neděláte si ze mne blázna, pane Chňape?

Chňap. No, nechcete-li věřit, tu je máte, podívejte se.

Jirka. I na mou kuši! tu jsou všechny tři. Hejchuchu! pane Chňape, můj zlatý pane Chňape — já mám terno! (Padne mu okolo krku.)

Chňap. Terno?

Jirka. Terno! Za to vám koupím deset břitev, každá bude jako meč, a mísu vám koupím, jako škopek velikou.

Chňap (stranou). Já bych se vztek'!

Jirka. Teď jsem nejšťastnější člověk na světě.

Chňap (stranou). Já mu tu ceduli musím vyfouknout!

Jirka (dává ceduli do kapsy). Zachovej Pánbůh zatím, pane Chňape! Teď půjdu do Prahy a dám si vyplatit peníze — potom je donesu své Rozárce. (Odchází.)

Chňap. Ale víte-li pak, kde se v Praze vyplácí?

Jirka. Šlaku, to nevím.

Chňap. Já vám to tedy povím. (Hledí mu ceduli vytáhnout, ale Jirka sebou neustále vrtí.) Víte, kde je staroměstské náměstí?

Jirka. To vím.

Chňap. Tam se ptejte na kozí plácek; na kozím plácku uvidíte kašnu, takhle na levo — tu necháte stát, a uvidíte veliký panský dům, je žlutě obarvený a má veliká černá vrata.

Jirka. Dobře, dobře — veliký černý dům, je pansky obarvený a má veliká žlutá vrata.

Chňap. Do toho domu vejdete; na pravé ruce uvidíte schody, u těch se ptejte, kde bydlí jemnostpan direktor loterie, že byste s ním rád rozprávěl; oni vás k němu uvedou — vy tam vytáhnete svou ceduli — oni vám vysázejí peníze, a bude po starosti. (Vytáhl mu zatím ceduli.)

Jirka. Děkuju, pane Chňape! Kozí náměstí, staroměstský plácek, levá kašna, panská vrata, černý dům — děkuju, pane Chňape; však já to najdu a dám si terno vyplatit. Zatím s Bohem! (Odejde.)

Chňap (mne si ruce). He he, jdi jen, jdi — ale dej pozor, aby tě jinak nevyplatili. Terno — takový slamotrus! Já si lámu hlavu ve dne v noci, a byl bych rád, kdybych nějaké ambo chytil, ale nadarmo; a takový hlupák trefí — to by se člověk zbláznil! Ale na štěstí vytáhli jsme si teď terno sami. Musíme se podívat, u kterého kolektanta je vsazeno. (Otvírá ceduli.) Co — co je to? I bodejž do toho milion, já se omejlil, místo *loterní* cedule štípnul jsem jinou. Tu to máme! ani tenkrát nemůže poctivý člověk vyhrát, když ukradne ceduli tomu, který vyhrál. Co jsem to ale dostal? (Čte mumlaje.) „Můj milý ... vědět, že mi otec ... buďto tebe nebo našeho lazebníka ....“ Ten kluk má z pekla štěstí! to je psaníčko od Rozárky. Terno a bohaté děvče najednou! Počkej, Jirko, to nepůjde, to ti překazím! (Klepá na dům Rozárčin.) Rozárko! panno Rozárko!

Výstup 2.

Rozárka. Chňap.

Roz. (v domě). Hned! Kdo pak je to? (Vyjde, mrzutě.) Ah, to jste vy, pane Chňape?

Chňap. K službám, panno Rozárko! Já jsem přišel trochu své srdce občerstvit.

Roz. Chcete-li něco pro občerstvení, jděte do hospody na rosolku.

Chňap. Oh, jen se nepřetvařujte, andílku! však vy dobře víte, co mě občerství, tak jako já vím, že mě má vlaštovička ráda.

Roz. Nevíte-li nic jiného, můžete jít o dům dál.

Chňap. Tak? to je tedy poděkování za mé dobré mínění? Já přišel z dobrého úmyslu, abych vám pověděl o nějakém psaníčku, kteréž ve vsi mezi lidmi —

Roz. Psaníčko — mezi lidmi? Co je mi do něho?

Chňap. Moje není také — ale patřilo prej Jirkovi, a lidé si povídají, že prej ho dostal od roztomilé Rozárky. Poněvadž se ale na mne jenom škaredíte, tedy zas půjdu odkud jsem přišel — a dám psaníčko zase tam, kde jsem ho dostal. (Chce jít.)

Roz. Počkejte ještě, milý pane Chňape — a povězte mi, kdo vám to psaníčko dal? A kde ho máte — okažte!

Chňap. Hned, abyste poznala mou upřímnost. Znáte rychtářovic Bětušku?

Roz. Znám ji — a proč?

Chňap. Jirka ji má rád a chodí za ní.

Roz. Jirka? To není pravda!

Chňap. Že není? No, jen počkejte! Aby se Bětušce hodně zalíbil, přišel k ní plný smíchu, vyndal tento lístek a řekl: „Pomyslete si, milá Bětuško, ta hloupá Rozárka se po mně blázní; dnes mi poslala tohle psaníčko.“ Bětuška se dala do smíchu, a když jsem přišel rychtáře oholit, okázala mi to psaníčko — že prej je v něm také něco o mně napsáno.

Roz. A je to všecko pravda?

Chňap. Svatá pravda.

Roz. I ten ošklivý nevěrník!

Chňap. Takový chlapík nezasluhuje ani, že na něj slunce svítí.

Roz. Kdo by si to byl pomyslil! takový oulisník! takový podvodník!

Chňap. Oh, to je ďábelské plemeno! On se také *po vsi* tím psaníčkem vychloubal a přivedl vás do lidských úst. Proto jsem k vám přišel, aby se těm klevetám konec udělal.

Roz. Oh, děkuju vám, můj zlatý pane Chňape! — Ale jak ty klevety přestanou?

Chňap. Poslechněte, holoubku! Zasluhuje ten chlapík ještě, abyste na něj dobrým okem koukla?

Roz. To nezasluhuje.

Chňap. To jsem já docela jiný človíček, viďte? Já mám upřímné srdce — já zasloužím, abyste na mne koukla, viďte?

Roz. Jirkovi to neodpustím, a kdyby přede mnou klečel, prosil a umíral.

Chňap. Dobře tak, panno Rozárko! Ale jak pak to vypadá s námi? He, dostanu odpověd? Toho nevděčníka nechte běžet a mne si podržte; tak bude lidským řečem hned konec. Já řeknu, že byla mejlka s tím psaníčkem — že patřilo mně a ne Jirkovi.

Roz. Ach, milý pane Chňape, já nevím kde mi hlava stojí. Víte-li co, přijďte k nám až bude otec doma, pak o tom promluvíme. O, ten hanebný podvodník!

Chňap. O však já se na něm pomstím, já mu to nahradím, jen co budete mou! Já tomu chlapíkovi okážu, co to je, poctivé děvče do křiku

přivádět. — Ahá, tu přichází. Dělejte, srdéčko, jako byste o ničem nevěděla.

Roz. Ani okem na něj nepohlédnu. (Obrátí se.)

Výstup 3.

Jirka. Předešlí.

Jirka (během unaven). Ah, dobře že vás tady ještě nalezám, pane Chňape! Na cestě mi napadlo, že se musím ještě u kantora zastavit — a pak bych také rád s Rozárkou — ah! tu stojí — jak jsem se leknul! — Rozárko! — co pak jsem chtěl? (Polohlasitě.) Rozárko — řekni Chňapovi, aby odešel.

Roz. (hlasitě). Pan Chňap mi tady nepřekáží.

Chňap. Na mou kuši! kdybych *já* byl od hezounké Rozárky psaníčko dostal, jako jistý chlapíček, byl bych si ho jinak vážil — a té bílé ručinky, co ten lístek psala. (Líbá jí ruku.)

Jirka (odstrčí ho). Táhněte a nechte všeho líbání, nebo vám hubu namaluju, že nebudete ani k čertu podoben. — Řekla jsi mu již, jak to s námi vypadá?

Chňap (směje se). Ano, ano — to už víme.

Jirka. Smějte se jak chcete. Rozárka mi psala, a já vám něco řeknu.

Chňap. Tak? Bude to snad něco nového, he he?

Jirka. Vy lezete pořád za Rozárkou —

Chňap. Může být — he he!

Jirka. Já jsem ale její vyvolený milovník, a proto bych vás prosil, abyste nechal zbytečných myšlenek.

Chňap. Zbytečných myšlenek — he he! Musí to být hned nebo potom?

Jirka. Víte-li co? Jsme tu oba pohromadě, a Rozárka je také přítomna; ať udělá konec na-

šemu procesu, ať řekne, kdo se jí z nás dvou líbí a kdo ne. Jste s tím spokojen, pane Chňape?

Chňap. Jsem, jsem, k tomu není potřeba dlouhého rozmejšlení, he he! Ať si Rozárka jednoho z nás vyvolí — a kdo bude odmrštěn, půjde tiše odkud přišel. Chcete?

Jirka (směje se). I chci, chci! (Stranou.) O ty mezku!

Chňap (stranou). Ten bude koukat, he he! — No, panna Rozárka slyšela, co jsme teď mezi sebou vyjednali? Vyřkněte ortel, a bude po komedii.

Jirka. Ano, Rozárko, udělej mi to k vůli a vyřkni ten ortel. (Stranou.) Ten trulant bude otvírat oči!

Roz. (stranou). Já bych zlostí pukla!

Chňap. Nu, panno Rozárko, mluvte — kdo je z nás ten šťastný?

Roz. Když to chcete mermomocí mít — tedy je to ten, kdo má odemne psaníčko.

Jirka. Ahá, pane Chňape!

Chňap. Ahá, pane Jirko!

Jirka. Teď se to okáže.

Chňap. Teď se to okáže! (Sahá do kapsy.)

Jirka. O jen hledejte — však vy nic nenajdete! (Klepá na svou kapsu.) Tuhle sedí muzikanti! — A teď se, pane Chňape, pěkně poroučím! pro vás je tu kvinde, hledejte si jinde Tu, má roztomilá Rozárko, tu je tvůj lístek. (Dává jí ho.)

Roz. To že je můj lístek? (Hodí ho na zem.) S tím si jdi někam do loterie.

Jirka. Ah, to jsem se zmejlil! Však jsem ti také ještě nic neřekl — dnes mám štěstí, že už ani nevím co dělám. Kam pak jsem to psaníčko zastrčil? To je mi milejší nežli ten loterní lístek! No — snad jsem ho neztratil?

Chňap. To by byla věčná škoda, he he! To jsem já svůj lépe opatroval, he he! Tu je, Rozárko! Není to vaše písmo?

Roz. (čte). „Můj milý příteli! Dávám ti vědět —“

Jirka. To je moje psaníčko, to je můj lístek; někdo mi ho musel z kapsy vytáhnout.

Roz. Z kapsy vytáhnout? I ty podvodníku, ty lháři — nic ti nevěřím! Jdi si k rychtářovic Bětušce a nechoď mi více na oči! Ale vy, pane Chňape, schovejte si můj lístek; jak jsem řekla, tak se stane: kdo ten lístek má, ten bude mým mužem. (Odejde.)

Výstup 4.

Jirka. Chňap.

Jirka (po chvíli). Pane Chňape — pro Boha vás prosím, sáhněte mi na puls.

Chňap (učiní tak). Jiříčku, já bych vám radil, abyste šel domů a položil se. Hned za vámi přijdu a pustím vám třikrát po sobě žilou.

Jirka. Ani nevím, jestli jsem dobře viděl a slyšel.

Chňap. Já to nemohu také pochopit.

Jirka. Jakým způsobem jsem ale přišel o své psaníčko? — a jak jste je dostal vy? — a co chce Rozárka s rychtářovic Bětuškou? — a co to znamená, že máte vy být jejím mužem?

Chňap. Arci, arci — a to ne žertem, nýbrž opravdu.

Jirka (s pláčky). Poslechněte — já vám radím, abyste se odtud klidil, a čím dřív tím líp — já za sebe nestojím; překypí-li mi žluč, tedy vám vydrbám kůži tak, že na ženidlo více nezpomenete.

Ah — co mi právě připadá? naposledy jste vy ten zloděj a vytáhl jste mi to psaníčko z kapsy?

Chňap. Zas mluvíte něco do větru, jako byste měl zmatené kolečko. Kdybych byl špatný člověk a chtěl vám něco vzít, byl bych vám vzal raději lístek z loterie a ne od Rozárky, neboť spíše dostanu tisíc holek nežli jedno terno.

Jirka. A já bych byl radši, kdyby si ten proklatý zloděj byl ten lístek z loterie vzal nežli Rozárčino psaníčko. Teď nebudu mít pokojné chvíle — a vím že umřu — dřív než budete mít svatbu.

Chňap. Mně je vás opravdu líto; já vás měl vždycky rád, a rád bych vám něco k vůli udělal. Víte-li co, Jiříčku? Rozárka řekla, že si vezme jen toho —

Jirka. Kdo má její psaníčko — to vím.

Chňap. To psaníčko mám ale já v kapse. Víte-li co: dejte mi lístek z loterie, a já vám dám to psaníčko.

Jirka. Cože — jakže? vy byste chtěl opravdu —

Chňap. Opravdu, abych vám dokázal, že vás mám radší nežli svého bratra.

Jirka. Tu je moje cedule — honem, nežli se jinak rozmyslíte, můj zlatý pane Chňape! (Oba si vymění lístky.) Hejchuchu! Nyní tě mám zase, mé drahé psaníčko! nyní tě neztratím, můj poklade! (Líbá je.)

Chňap. Tedy při tom zůstane?

Jirka. Zůstane, můj roztomilý pane Chňape! Vy dostanete tolary a já dostanu Rozárku. Jděte, jděte; já musím s Rozárkou hned promluvit.

Chňap. Arci, arci, to je v pořádku; já půjdu a vy mluvte. Mějte se dobře, pane Jiříčku! buďte zdráv! (Podají si ruce a obejmou se.)

Jirka. Provázej Pánbůh!

Chňap. Mne těší, že jsem vám mohl posloužit — neboť vidíte, já mám tak měkké srdce, že nemohu vidět žádného když pláče, to raději hned pomohu.

Jirka. Ó vy jste jak náleží hodný a dobrý člověk, pane Chňape! Kdybych se vám mohl něčím odsloužit, s radostí to udělám. Jenom už jděte; já si musím Rozárku vyvolat. Provázej Pánbůh!

Chňap. S Bohem! (Stranou.) Já musím někde počíhat, abych viděl, jak to zde vypadne. (Skryje se.)

Výstup 5.

Rozárka. Předešlí.

Jirka (tluče na dům). He — Rozárko!

Roz. (u okna). Cože? ty se ještě opovažuješ na oči mi přicházet? ty chceš ještě do domu?

Jirka. I ne, má nejmilejší Rozárko, já k tobě nepůjdu, to ani nezasloužím; ale prosím tě, abys vyšla trochu ven, já ti něco povím, a nebudu tě dlouho zdržovat — buď tak dobrá —

Roz. Nic nechci slyšet, nic vidět — dej mi pokoj! (Zavře okno.)

Chňap (vylézá). Tak, teď je dobře — teď vím jak to zde dopadne, he he! Já půjdu, vyzvednu své terno, a když budou tolary v kapse, přijdu zas a holku dostanu ještě také. (Odejde.)

Jirka. Teď je po mně veta! když mě nechce Rozárka vidět, jak ji mám lístek okázat? — Musím to ještě jednou zkusit, děj se co děj, zaklepám přece. (Klepá.) Rozárko!

Roz. (u okna). Dáš-li pak pokoj nebo nedáš? mám na tebe poslat pacholka nebo pro rychtáře?

Jirka. Nehněvej se, Rozárko! Já už nechci s tebou rozprávět, ale chci ti psaníčko tvoje navrátit.

Roz. Cože? moje psaníčko? Jak se dostalo zas do tvých rukou? Počkej, já si ho vezmu. (Odejde od okna.)

Jirka. Teď mi spadl kámen se srdce! a muselo by to být zrovna očarováno, kdyby mě nechtěla slyšet mluvit.

Roz. (vyjde). To ti ale povídám napřed, ani slova o tom, co jsi dokázal; řekni mi jen, jak jsi zas mé psaníčko dostal?

Jirka. Tu je — já ti ho dávám nazpátek, ačkoli jsem na tom lístku všecko své štěstí zakládal.

Roz. Jen sem s ním! Proč jsi takový falešník, že si z mého psaníčka posměchy děláš a za jinou holkou chodíš?

Jirka. Já? Ale co pak to mluvíš, milá Rozárko? chceš tahat ze mne rozumy?

Roz. Ó jen se omejvej, však já vím co vím.

Jirka. Že tě mám rád!

Roz. Že jsi nevěrník.

Jirka. Ale proč pak?

Roz. Že chodíš za rychtářovic Bětuškou.

Jirka. Ale kdo pak tě tak obelhal?

Roz. Žádná lež! Chňap mi to dokázal mým psaníčkem.

Jirka. Že chodím k rychtářovi?

Roz. Za Bětuškou! Mně ses tam posmíval a dal's jí mé psaníčko.

Jirka. I ať jsem nevím jaký! A to ti řekl Chňap? Počkej, taškáři! On mi dozajista to psaníčko ukradl.

Roz. Co že povídáš?

Jirka. Jen si to rozvaž, Rozárko! Známe se už tak dávno, a vždycky jsi mi věřila; jak bych mohl tak najednou být falešným? Já jsem chybil jenom v tom, že jsem se nechal okrást, a to mi snad přece odpustíš?

Roz. Pověz mi ale, kde jsi ten lístek zase dostal? kdo ti ho dal?

Jirka. Loterie.

Roz. Loterie? Co to mluvíš? Před malou chvílí měl to psaníčko Chňap; dal ti je nazpátek?

Jirka. Já si ten lístek koupil.

Roz. Jak pak? zač pak?

Jirka. Vidíš, milá Rozárko, mě se zdály numera; kovářka povídala, že vyjdou, já na ně vsadil tři dvacetníky a udělal jsem terno.

Roz. Ty jsi vyhrál terno? I jemináčku, to prej je hrozně mnoho peněz?

Jirka. Arci že je — asi deset tisíc.

Roz. (spíná ruce). Deset tisíc? Ty můj Bože, co budeš s těmi penězi dělat, Jiříčku?

Jirka. Na neštěstí jsem ty peníze ještě nevyzveď; Chňap ví, že na tvém psaníčku moje štěstí záleží — a dal mi ho za mou loterní cedulku.

Roz. Za to terno?

Jirka. Ó, za tvé psaníčko byl bych dal i svůj domek.

Roz. O můj zlatý Jiříčku! odpusť mi tedy a nehněvej se na mne, že jsem něco tak špatného o tobě věřila. Do smrti to už neudělám — a budu tě mít ráda.

Jirka. O má zlatá Rozárko, neříkej to tuze často, nebo se radostí zblázním!

Roz. To neuděláš, milý příteli! teď musíš mít rozum pohromadě, abysi ten lístek z loterie zase dostal.

Jirka. I ať si ho Chňap nechá.

Roz. Ne, ne, on ho musí navrátit.

Jirka. Ale on bude chtít zato tvé psaníčko, a to by byla moje smrt.

Roz. Ať si chce — nic nedostane. Tuhle přichází! Jiříčku, schovej se, a nevycházej dříve, až tě zavolám.

Jirka. Jenom ať to dlouho netrvá, to ti povídám, Rozárko! dlouho tě s tím šelmou nenechám. (Odejde.)

Roz. I jen jdi a nestarej se.

Výstup 6.

Chňap. Rozárka. Ku konci *Jirka.*

Chňap (vejde s lístkem v ruce). Na něco jsem zapomněl, zeptat se totiž hloupého Jirky, kde ty numera vlastně sadil. (Spatří Rozárku a schová lístek.) Ah, tu je moje nejmilejší Rozárka! Dobře že vás nalezám, křepelinko! chtěl jsem se právě k vám podívat.

Roz. To jsem ráda, že vás vidím. Víte co se tady stalo?

Chňap. Nic nevím; co se stalo? Nelekejte mě.

Roz. Jenom si pomyslete, milý pane Chňape, ten opovážlivý Jirka byl tu zase; ale já mu pověděla.

Chňap. Dobře tak, moje kolčavinko — hehehe! Já si také hned pomyslil, že zase přileze. A žebral, viďte?

Roz. Ó, a jak!

Chňap. Ale vy jste ho odbyla, viďte, cukroušku? ťala jste ho za ucho?

Roz. Ó, a jak!

Chňap. Dobře tak, ten falešný kluk nezasluhuje nic jiného. Ale jak to vypadá s námi, holubičko?

Roz. (stranou). Teď ho lapnu. (Nahlas.) I dobře — co jsem slíbila, to splním, ale — musím vás ještě trochu zkoušet.

Chňap. Rozárko, zkoušejte jak chcete, já dostanu po každé zkoušce premium, to vím.

Roz. Od té chvíle, co mě ošidil Jirka, nebudu věřit žádnému — a vás mám už také v podezření.

Chňap. Mne? I moje nejsladší — a proč?

Roz. Že dostáváte psaníčka od jiných.

Chňap. Jaktěživ jsem ani řádku nedostal, na mou kuši! až posavad si mne žádná holka nevšimla.

Roz. Ne, ne, to jsou daremné výmluvy. Když jste sem přicházel, držel jste v ruce nějaký papír a potom jste ho rychle schoval.

Chňap. He he, to jste se notně přehlídla, moje kolčavičko!

Roz. Ne, ne, já mám dobré oči.

Chňap. Krásné oči, ale tenkrát jste se přece mejlila, he he! To nebylo nic jiného nežli cedulka z loterie. Tu se podívejte, holubičko!

Roz. (vezme lístek). I na mou věru, to je cedulka z loterie. Vy tedy také sázíte? A snad jste něco vyhrál? (Směje se.)

Chňap. Terno, moje hrdličko — a vás k tomu!

Roz. Tak? Nu, tedy to jen pevně držte, aby vám to neuklouzlo. — Jiříčku!

Chňap. Co chcete s Jiříčkem?

Jirka (rychle vejde). Co chceš, milá Rozárko? Ukradl ti něco?

Roz. Mně ne — ale tobě něco ukradl, a já to vyfoukla zas jemu.

*

Chňap. Panno Rozárko!

Roz. Tu je tvoje terno, Jiříčku.

Chňap. Ale Rozárko —

Jirka. I držte hubu — a táhněte, nežli vám ji tak nabančím, že vám všechny vaše baňky nic nepomůžou.

Roz. I nech ho! On si dá po druhé pozor, aby nechytil zas takového kocoura jako tady.

Jirka. A víte-li co, pane Chňape — až nebudete mít koho byste oholil: ohlaste se na mém statku, udělám vás slouhou.

Roz. I to bychme tomu dali! on by nám stádo vyhnal, ale více nepřihnal. Ať se stará sám o svou chytrou hlavu — my budeme mít s naším *srdcem* co dělat. (Odběhne.)

Jirka. Přejeme dobré zažití! (Odkvapí za Rozárkou.)

Chňap. Já bych zlostí puk'! Teď nemám ani holku, ani terno! Z toho si vezmu dvojí věc *ad notam*: za jedno, že není dobře strkat prsty mezi zamilované, a za druhé, že je těžko vyhrát, když člověk nesází. Zapíšu si to za uši, a utřu si hubu. Zato se ale také jaktěživ na holku nekouknu — však ony budou toho litovat! (Utíká.)

(Opona spadne.)

